VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL IV. Nr. 8-9 AUG.-SEPT. 1937

PODOABA CLUJULUI

CATEDRALA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Anul IV **Cluj, August–Septemvrie 1937** **Nr. 8–9**

VIAŢA ILUSTRATĂ

Director: NICOLAE COLAN
EPISCOPUL CLUJULUI

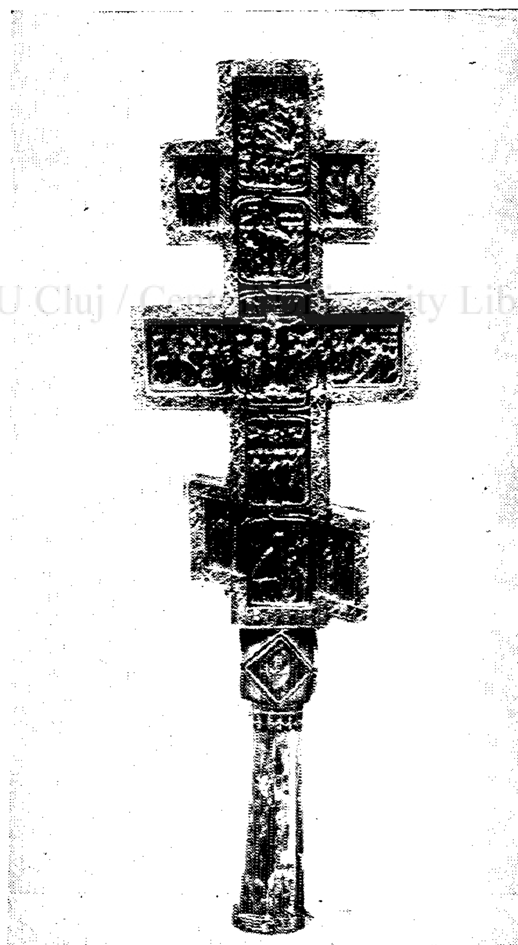
STRIGĂTUL NEAMULUI

A AJUNS CUŢITUL LA OS

Da, acesta este adevărul trist, tragic de trist. Îl simţim cu toţii, dela o margine a Ţării la alta. Îl ţipăm cu toţii, şi cei mari şi cei mici deopotrivă. Obrajii ne roşesc de ruşine şi conştiinţa ni se 'nvolburează de remuşcări.

Fiindcă – îmbătaţi de bucuria fără seamăn a izbânzii celei mari, prin care ne-am văzut înfăptuit visul de veacuri al unităţii noastre naţionale – ne-am pus pe prăznuit, şi-am prăznuit aproape douăzeci de ani de-a rândul, uitându-ne de cele mai elementare datorii ce le-aveam faţă de hotarele Ţării şi faţă de ceice le-au aşezat – cu jertfa sângelui lor – acolo unde sunt ele astăzi.

A, da, bravul ostaş român a stat şi stă de veghe, ca nici un duşman înarmat cu arme de oţel să nu poată trece dincoace de aceste hotare. Au putut însă trece, cu flori în pălărie, toţi străinii vicleni şi lacomi după nemăsuratele bogăţii ale pământului românesc. Căci nime nu i-a oprit, nime nu le-a avut grija, nime nu i-a întrebat de unde vin şi ce caută în ţara pentru zidirea căreia n'au vărsat nici o lacrimă, nici o picătură de sudoare sau de sânge. Înarmaţi cu arsenalul tuturor vicleniilor lor naţionale, au putut trece mai ales odraslele lui Izrael risipite pe 'ntreg rotogolul pământului, cetăţenii fără patrie din cele patru vânturi.

Cruce din veacul XVII

Ne săturasem de ei şi nainte de răsboiu. Cum se săturaseră, de sigur, şi alţii. Dar au năvălit peste noi în anii din urmă în convoiuri uriaşe, încât astăzi nu mai încăpem de ei nicăiri, fiindcă au pătruns pretutindeni, s'au instalat confortabil şi obraznic în toate fotoliile vieţii româneşti. Adecă, *au pătruns,* asta-i prea puţin. Adevărul este că harhării veniţi cu legăturica de braţ sau cu desagii lipiţi în băţ ne-au *covârşit* toate departamentele vieţii, s'au făcut stăpâni pe toate bogăţiile ţării: Negoţul e al lor, industria e a lor, minele ale lor, pădurile ale lor, fabricile ale lor, palatele ale lor, marile întreprinderi ale lor, editurile ale lor, presa a lor – dar ce nu-i al lor?

Nu poţi vinde nimic decât lor sau prin ei; nu poţi cumpăra nimic decât dela ei sau prin ei.

La oraşe: sugrumaţi de mizerie Românii din centru se mută la periferii, iar în locul lor năvălesc în chip automat, ca aerul rece în locul celui cald, Jidovii – pentru a întuneca cerul senin al ţării cu monstruoasele blockuri ce şi le ridică peste noapte.

La sate: Românul asudă toată vara în arşiţa soarelui, iar Jidovul se scaldă la băi, se preumblă la umbra codrilor noştrii, sau să prăjeşte pe plaja Mării Negre – de cumva n'a plecat, dija, să-şi facă „vilijiatura" în străinătate. Iar ceice, întâmplător, rămân acasă – de altfel lucrul se poate face şi la băi – ăia ne asigură, obraznic, că România n'are atâţia locuitori pe chilometru pătrat ca Belgia şi că – prin urmare – mai poate adă-

posti încă cel puțin câteva milioane de purăți... Asta nu-i glumă, ci e ceva foarte adevărat. Așa a spus unu, de-l cheamă Dr. Filderman, dela București.

Ei bine, cuțitul a ajuns la os. A mărturisit-o însuși I. P. S. Patriarh al Țării, când a declarat de curând, că „a ne apăra este o datorie națională și politică, iar nu antisemitism". Și „a nu reacționa, a nu activa spre a scăpa de această plagă, înseamnă a fi niște lași indolenți și a ne duce de vii în groapă și la pieirea neamului".

Ca venerabilul Patriarh mărturisește neamul românesc întreg.

Formidabila primejdie a jidovismului a arătat-o la congresul „Ligii Culturale" din Iași și marele dascăl al neamului N. Iorga. Revoltat de ceeace a văzut cu ochii în capitala Moldovei – D-sa a cerut exproprierea jidovilor din jurul sfintelor locașuri, pe o rază întinsă, desigur ca un început de reromânizare a orașelor noastre, în cari altarele de 'nchinare strămoșească sunt sugrumate de dughenele evreești, sau îngropate în umbra block-urilor acelorași închinători ai talmudului.

Cu inima încinsă de-aceeaș dragoste de neam, marele cărturar a scris și o serie de articole – Iudaica – în „Neamul Românesc", arătând – cum numai D-sa e 'n stare s'o facă – marea primejdie ce ne paște și pentru înlăturarea căreia cheamă toată suflarea românească *la răsboiul conștiinții și al muncii.*

Români! Patriarhul Țării și Dascălul Neamului vă cheamă la luptă. Incingeți-vă sabia duhovnicească a conștiinții naționale și urmați-le chemarea! Astfel, frații jupânului Dr. Filderman ne vor scoate și din bordeiele ce ne-au mai rămas și – întrucât Palestina și-o revendică tot loruși – vor invita apoi Societatea Națiunilor să ne colonizeze în insula Madagascar...

DINU PAJURĂ

Ioane, Român frumos

**Ioane, Român frumos,
Cum poți cădea așa jos?!
Șase zile cari la prijme,
Dumineca stai la crișme...**

**Șase zile lucri 'n munți,
Dumineca beai bani mulți,
Copiii-ți umblă desculți,
Și plânsul lor nu-l asculți!...**

**Ai rânduiala pe dos,
Ioane, Român frumos:
Te trudești, asuzi, te sbați
Pentru crișmari blăstămați.**

**Ioane, Român frumos,
Vezi că n'ai nici un folos:
Lasă crișma și Jidanii,
Strânge 'n punga ta toți banii.**

**Ioane, Român frumos,
Auzi, te chiamă Cristos,
Să clădești cu brațul tău,
Patria lui Dumnezeu.**

**În care s'avem de toate
Biserici, școli, sănătate.
Ioane, Român frumos
Fi Neamului de folos!**

D. E. NICOARĂ

TOAMNA

**Pustiu... și frig... Înaltă
O trestie din baltă
S'apleacă și se 'ndreaptă...
Iar a plouat — și-i tină...
Dar banca din grădină
Pe cine mai așteaptă?**

**Ca o fantomă vântul
Își hăuește cântul...
De ce-o fi plângător?
Prin curte și prin stradă
Fug frunzele grămadă:
E moartea 'n urma lor.**

**Doi paltini — ai Frăsânii —
Și cumpăna fântânii
Se 'ngână scârțăind...
Un câine 'n stradă urlă
Prelung ca dintr'o surlă:
Pe cine-o fi cobind?**

**Agonice în noapte
Plâng ne'nțelese șoapte
De gânduri care mor.
. . . .
Pustiu... și frig... Alene
Un strop mi-învie 'n gene
E rodul viselor...**

I. V. SPIRIDON

DIN PĂCATELE SATELOR NOASTRE

PACOSTEA STRAELOR NEMŢEŞTI

Flăcău din jud. Roman

Câteva săptămâni de vacanţă petrecute la sate sunt totdeauna reconfortante. Liniştea infinită a vieţii săteşti, traiul uimitor de simplu şi de sănătos dela ţară, oamenii atât de străini de sufletul complicat al oraşului, iată câteva realităţi par'că anume făcute să te atragă şi să-ţi tămăduiască toate neputinţele pe cari ţi le-a vârât în oase înainte de-a te fi expulzat din vuetul ei enervant şi istovitor acea sgomotoasă maşină de tocat energiile omeneşti care-i oraşul.

Cui nu-i e drag satul? – mă întreb ori de câteori gust farmecul lui împletit din belşug şi nevoi. Şi tot eu îmi răspund: numai cine nu-l cunoaşte nu poate să-l îndrăgească. De aceea, ori de câteori mă rabdă vremea, alerg cu inima deschisă în sat la noi acasă, să prăpădesc câteva zile de odihnă în desăvârşită pace şi mulţumire.

Fiecare sat – cu rari şi regretabile excepţii – impune orăşanului şi îl atrage prin specificul său; fiecare sat are – dacă mi-e permis să spun aşa – o individualitate a sa care-l deosebeşte de aşezările similare, o individualitate pe care n'o mai întâlneşti atât de pronunţată decât la oraşele cari se pot mândri cu vechi tradiţii de cultură. În ce constă acest specific, acest belşug de datini, credinţe, obiceiuri şi altele de acest fel, la care satele noastre *toate* ţineau oarecând cu străşnicie – nu din calcul, ci din instinct – o ştie oricine şi-a luat osteneala, cât a zăbovit într'un sat, să-i descopere originalitatea care-l îmbracă 'n farmec.

Satul nostru – cum demonstra Lucian Blaga la Academie – e sat *românesc.* Poate de aceea ne este atât de drag, de aceea îl căutăm cu atâta dor, de aceea îl arătăm străinilor şi-l acoperim cu atâtea laude şi cu atâta nesocotită nepăsare când ajungem „domni mari“ şi-ar trebuì să-l ajutăm cu dinadinsul. Da, să-l ajutăm să se poată ţinea la pas cu vremea fără să-şi jertfească pe grătarul uşurătăţii veacului originalitatea sa, cumpătul vieţii sale, farmecul svonului său, mândreţea arătării sale celei dinafară. Pentru satul din care ne-am smuls, fiecare am putea fi – în măsura posibilităţilor – un fel de Stelian Popescu bunăoară, adică un om în sufletul căruia nu s'a uscat virtutea recunoş-

Vechiu port naţional din Ardeal

şinţei, un om pilduitor dela care să se aleagă cu ceva.

Dar oare învaţă într'adevăr săteanul nostru ceva dela domnul dela oraş?

Negreşit! Învaţă lucruri bune şi altele mai puţin bune.

Dacă cele dintâi nu se văd totdeauna, apoi celelalte sar în ochii oricui la prima întâ'nire cu oricare din satele noastre pornite pe povârnişul unei grabnice şi false emancipări. Nu înşir aceste păcate. Ele sunt multe. Şi dor. Unele irită, revoltă şi desgustă.

Când zici „sătean", în mod automat îţi rereprezinţi o făptură omenească înfăşurată în nişte straie, aceleaşi – ori de unde ar fi – ca impresie de ansamblu, prin albul care le uniformizează şi prin cusăturile cari le indică obârşia comună. Unor obraze pârlite de soare şi asprite de vânt şi unor palme bătătorite de coarnele plugului nici nu le şade bine altfel decât în straie albe româneşti.

Era o vreme când săteanul nostru, ţinea cu încăpăţinare şi mândrie la portul său, care valora pentru el tot atâta cât uniforma pentru militar, reverenda pentru preot sau roba pentru magistrat. Portul românesc ţine de familia acestor vestminte distinctive. Numai hapsânii noştri asupritori din provinciile răpite, de ieri, puteau comite fărădelegea de-a socoti sumanul iobagului cam tot una cu bluza vărgată a ocnaşului. Dar astăzi vremurile acelea sunt de domeniul trecutului. Astăzi altă ocară – mult mai rea, pentru că-i mai învăluită – paşte satele noastre, portul nostru românesc: pacostea hainelor nemţeşti.

Răul a odrăslit din stricăciunea de după războiu şi se propagă dela oraş la sat prin intermediul flăcăilor şi fetelor cari au slujit la nişte stăpâni a căror „domnie" au priceput-o pe dos. Întorşi acasă, au adus cu ei, odată cu câteva cuvinte „radecale", năravuri rele, deprinderi urâte, şi câte ceva din îmbrăcămintea „ţivilului" anonim. Doi-trei desrădăcinaţi de aceştia ajung ca să strice tot satul. Îmbrăcămintea orăşenească – indiferentă în sine – transportată la sate, devine element de sminteală încât ajungi de te cruceşti de rapiditatea cu care atâţia inşi s'au molipsit de mofturile unor feciori de slugă.

Am contemplat vara aceasta, cu destul desgust, cam o duzină de exemplare din caraghioasa specie a demi-sătenilor. Odată cu portul, şi-au pierdut şi nobleţea pe care milostivul Dumnezeu le-a aşezat-o în înfăţişare şi 'n suflet. Şi m'am întrebat: unde-i bunăcuviinţa ţăranului nostru autentic? Aceşti spânzuraţi între două stări sociale n'o mai au demult. În locul hrănitoarelor noastre bineţe ei au adoptat salutul şoferului incult care duce leneş şi impertinent un deget la şapcă. În vorbire, ca să facă impresie, mestecă vorbele prost exprimate, pe cari le-a auzit undeva fără să le înţeleagă. Îngâmfaţi peste măsură, între „prostime" ei se pretind să aibă totdeauna ultimul cuvânt. Candidaţi perpetui la tistiile comunale, ei se şi văd sfidând şi făcând mizerii „oficiale" preotului sau învăţătorului care nu le-ar fi dovedit suficientă consideraţie. La biserică, unul ca acesta se 'ndeasă în strana întâi. Pasă-mi-te aşa-i poruncesc nădragii nemţeşti cu cari l-a pricopsit boierul la care a fost portar, sau vr'un uncheş proaspăt întors din America. Iar de nimereşte vre-o faţă mai simandicoasă e destul de şiret ca să simuleze pe galantul: se face că-ţi cedează locul şi aşteaptă să-i dai mâna şi să-i spui cu un aer cât mai puţin protector: O!.. pardon, pardon... nu te deranja...

. . . .

Avem atâtea ligi şi asociaţii şi comitete şi oficii, pentru promovarea şi valorificarea şi protejarea şi... încurcarea tuturor treburilor din astă ţară. Dar cunoaşteţi oare, domnilor, o conspiraţie a tuturor intelectualilor cu răspunderi şi cu dragoste de neam, cari să ştie şi să vrea să biciuiască cu pleasna mustrărilor curajoase, ori să muşte cu colţii tămăduitoarei ironii, fără nici o consideraţie şi oricând au prilejul, pe ţăranul care nu se poartă cum i-e vorba şi nu vorbeşte cum i-e portul?

Eu am încercat – cu destulă mâhnire, ce-i drept – şi această dură soluţie şi am constatat că în majoritatea cazurilor s'a dovedit mai eficace decât o conferinţă de-un ceas. Să o încerce şi alţii. Bine 'nţeles, numai în cazul când vor binevoi să admită că dimensiunile răului semnalat de noi sunt exacte şi că biata prostie de jos nu se manifestă decât atunci când o tolerează neiertata slăbiciune de sus.

GRIGORIE T. MARCU

SPRE CASĂ

Amurg... Discul de aur apune
Flamura umbrei fâlfâie 'n aer.
Un car încărcat scârţâie-un vaer
Din roţi: oboseala pe strune.

Ţăranul cu secerea 'n mână
Păşeşte alene, priveşte în van;
El duce acasă pâinea pe-un an.
Buzele-i arse o rugă îngână.

În urmă, colbul tresare în valuri
Se 'ndreaptă în sus şi dispare
Ca fumul de tămâie 'n altare...
Noaptea coboară pe dealuri.

LIA TĂMAŞI

STILURI DE VIAȚĂ

STILUL ITALIAN

Noi siamo sempre domani.
Mussolini.

Sunt locuri unde se simte suflarea spiritului și a veciniciei. Omul este aicea mai aproape de lume, de lucruri și de lumină. Ca planta, el își desfășoară petalele sufletului spre soare. Participă în mod firesc la sărbătoarea luminii și a vieții, ce se desvăluesc în priveliști de forme și culori în fața lui. Omul nu se închide în schitul interiorității sale, ci își deschide toate ferestile sufletului ca să respire sărbătoarea vieții deafară: omul este integrat în existența exterioară, căreia îi dă glas omenesc prin fraternizare. Un asemenea loc binecuvântat sub soarele lui Dumnezeu este Italia. Iată un fragment din acest cântec, de P. Hazard:

„Lăudat să fii, Stăpâne, cu toate făpturile Tale, dar mai ales cu Domnul nostru frate Soare, care aprinde lumina zilei pentru noi; el e frumos și strălucește cu mare splendoare; despre Tine, Innaltule, el ne-aduce m rturie.

„Lăudat să fii, Stăpânul meu, pentru surorile noastre Luna și Stelele; Tu le-ai făcut în cer limpezi, prețioase și frumoase.

„Lăudat să fii, Stăpânul meu, pentru sora noastră, Pământul Mamă, care ne susține și ne hrănește; și el produce fructele, și florile colorate, și plantele".

Cerdacul unei mănăstiri din Italia

Pe lângă participarea luminoasă la ospățul duminical al naturii, cele de mai sus dovedesc un *robust spirit realist.* Realitatea concretă, imediată, a fost totdeauna punctul de plecare al sufletului italian. Chiar atunci când acest suflet flămând de eternitate și-a găsit expresiile suverane în Francisc d'Assisi, în Dante, în Machiavelli, în Giordano Bruno, în Leonardo da Vinci, în Michel Angelo, în entuziaștii risorgimentului, în Leopardi sau în Benito Mussolini, a fost necontenit hrănit din contactul cu realitatea vie, umană sau materială. Nicăeri, poate, povestea miticului Antheu nu-și desvăluește tâlcul mai întreg decât pe pământul insular și peninsular al Italiei. Aicea, omul este consubstanțial pământului, peisajului, în care nu vede decât celalalt obraz al ființei sale. Dar această *dragoste de concret,* care în forma ei supremă este *dragostea de viață,* nu rămâne la o atitudine de admirație contemplativă. Geniul italian – constructivismul de azi este dimensiunea lui majoră – tinde din toate puterile să modeleze realitatea și să transforme viața; să le investească cu prerogativele demiurgice ale personalității umane. În acest proces de transfigurare a ceeace este dat la lumina a ceeace trebue să fie, *la virtù,* pe care o glorifica Machiavelli, își găsește suportul într'o *trenetică energie vitală.* Imensa operă politică și pedagogică a lui Benito Mussolini nu este decât expresia dinamică a acestor date. Pentru el, statul

Ducele Mussolini

nu este decât organizarea dinamică a naţiunii. Procesul de transformare, prin urmare, rămâne pururea deschis. Ceeace înseamnă că istoria nu e închisă în trecut, ci că se crează zi de zi, că urmează dialectica contradictorie a vieţii, că nu este *opus operatum*, ci *opus operandum.* Dealtminteri, lucrul este îndeobşte recunoscut, Italienii sunt un popor de *modelatori,* de *plăsmuitori.*

„Les Italiens, scrie autorul citat, sont un peuple créateur de formes, qui l'ignore? C'est un peuple qui a montré à l'Europe, au temps où elle voulait renaître, comment il fallait bâtir, et sculpter, et peindre; la peinture est peut-être l'art où il a davantage excellé, précisément parce que cet art est à la fois le plus coloré et le plus sensuel. C'est un peuple qui a recréé la musique, qui a été le maître du *bel canto,* qui a imaginé et a porté jusqu'à sa pruissance suprème ce genre qui lui appartient en propre, l'opéra. Son architecture, sa sculpture, sa peinture, sa musique même, aiment moins l'intimité que l' effet, le mystère que l'éclat, et veulent être le somptueux décor de la vie".

Această putere de *plăsmuire*, creatoare de forme şi perspective, nu este nicăeri mai viguroasă ca pe pământul Italiei, unde planta om, după cuvântul lui Alfieri, sporeşte mai bine ca oriunde. Şi deşi Italia este cea mai veche ţară de cultură europeană, exceptând Grecia antică, oamenii cresc aici ca plantele, oarecum *independenţi de istorie,* cum ar zice Keyserling. Italianul împacă *tradiţia* cu *spontaneitatea elanului creator, natura cu voinţa stăpânitoare a omului.* „L'uomo, scrie Gabriele d'Annunzio, deve guardar quattro cose, cioè l'aria, l'acqua, la terra, et la maestria; onde le tre sono per natura, et la quarta è in volontade e in podere". *„Maestria"* cuprinde în acelaş timp *ideea de dominaţie suverană a omului* – şi respectul lumii exterioare, adică a elementelor asupra cărora se exercită geniul său modelator. E vorba de un anumit *tact*, propriu Italianului, care pe plan politic dă marii diplomaţi ai Romei, iar pe plan social este foarte înrudit cu ceeace ei numesc cu un cuvânt intraductibil *„gentilezza".* Această trăsătură de echilibru nu vrea deloc se reducă psihologia Italianului la acelaş numitor comun, s'o sărăcească, să-i răpească din *mobilitatea* şi *complexitatea ei.* Trebue să adăugăm numai că extremităţile între care oscilează sufletul italian, ura ca şi iubirea, asprimea ca şi blândeţea, violenţa ca şi caritatea, se incadrează, mai ales azi, sub fruntea tutelară a lui Mussolini, într'o *simetrie luminoasă.* Ceeace dă suportul acestei simetrii este acel *alto buon senso pratico* al Italianului, care constitue una din constantele sale sufleteşti din cele mai evidente, şi care, la rândul lui, se integrează într'un anumit *empirism* congenital naţiunii italiene. De aici, poate, *dragostea lor de fapte* şi desconsiderarea ideologiilor din trecut, cum spun fasciştii. Am merge chiar mai departe, afirmând că în această *înclinare practică* vedem o moştenire a *geniului romanic.* Dealtminteri azi, ca în toate epocile lor de mărire, Italienii trăesc sub teroarea grandorii romane. *Cezarismul imperialist* al Ducelui nu este decât o magnifică încercare de reînviere a Romei imperiale. *Amintirea romană,* împreună cu înnalta ei misiune civilizatoare, formează încă una din *permanenţele vitale* a naţiunii italiene. Cât e de viu şi fremătător *mitul Romei* pe pământul italic, se poate uşor vedea din literatura acestui popor: dela începutul secolului al XI până în zilele noastre puterea fascinatoare a Cetăţii Eterne umple càntecile poeţilor şi exaltă puterea oamenilor politici. Roma este însă inima *Latinităţii.* Şi tot ce vrea Italia contemporană este să menţină în lume puterea strălucitoare a *Latinităţii.* În această privinţă nu trebue să ne inducă în eroare combinaţiile momentului politic de faţă. Roma, şi prin expresia ei de lumină sufletul Italiei unificate, nu cunoaşte, afară de Dumnezeu, nimic mai sfânt decât *panlatinitatea,* pe care o opune în toată bătăliile spiritului, şi noi credem chiar şi-a armelor, pangermanismului şi panslavismului. Nu cred că sub acest raport *luciditatea clarvăzătoare* a Ducelui să aibă termen comparativ de egală valoare. Suntem cu atât mai convinşi de temeinicia afirmaţiei noastre – privind lucrurile în perspectiva viitorului, cu cât conducătorul Italiei înţelege să servească această idee, nu prin discursuri pompoase, ci prin fapte impunătoare. În primul rând intră în joc aici *vitalitatea robustă* a poporului italian din toate punctele de vedere, asupra căreia veghează ochiul vulturesc al Ducelui, căruia nu-i scapă nici cel mai de nimica amănunt din câmpul întinsului său imperiu. Toate eforturile, toate reformele, întreagă legislatura, toată mişcarea spirituală, sub infinita varietate de aspecte, sunt puse în slujba acestei idei: anume, *exaltarea şi sporirea energiei de viaţă a poporului.* Nimeni nu poate nega că în această privinţă în Italia s'au făcut minuni. Printr'un popor sobru, viguros şi oţelit în disciplină ascetică, aşa înţelege Mussolini să servească panlatinitatea. Din acest motiv, toată atenţia conducerii actuale se îndreaptă asupra tineretului. Şi privind legiunile fremătătoare de viaţă ale acestui tineret, Benito Mussolini a putut rosti cuvintele de largă şi profundă rezonanţă pentru

viitorul panlatinității: „*noi siamo sempre domani*": „noi suntem totdeauna mâine".

Față în față cu această realitate, afirmația lui Keyserling că Italienii ar fi predestinați să fie obiect de istorie și nu subiect creator de istorie ni se pare neîntemeiată. Noi ne dăm seama că adoptând punctul de vedere cunoscut în a sa „*Analiză spectrală a Europei*" (*Das Spectrum Europas,* Heidelberg, 1928), Keyserling urmând metoda lui proprie, nu putea ajunge la altă concluzie. Era destul însă să țină seama numai de *experiența fascistă,* desbărat de orice prejudecată metodică sau de orice parti pris, ca să-și revizuiască total părerile asupra acestui punct. Netemeinicirea acestei afirmații ni se pare și mai evidentă când o confruntăm *realismul politic înnăscut* al Italianului, cu *ethosul comunitar* al acestui popor și mai ales cu *catolicismul* său, indeobște cunoscut ca o forță politică, ca să nu zicem istorică.

Dar mai presus de orice argument teoretic, pentru cine străbate pământul sacru al Italiei împodobit de *catedrale, de muzee și de tinerețe*, puterea ei creatoare de istorie este o evidență solară.

GRIGORE POPA

Peisaj abisinian

FLORILE

În colțul de grădină
În care le-am sădit
Rondourile mele
De flori - s'au ofilit...

Pe margini de răzoare
S'au stins încet, încet...
Eu n'am avut la cine
Să le trimit buchet...

I. V. SPIRIDON

Verona: Trec cocorii...

PLOAIE

Smâlgălit de răsmeriță
Se întindea läicer
Coperind cu o cătrință
Albăstrit, un colț de cer.

Și s'au pus să plângă îngeri -
Cercelușí de lăcrămioare,
Pustiind cu veselie
Albăstrele prin răzoare.

Cântă hora bănățeană
Brotăceii printre ramuri,
Nu le poți afla măsură
Nice de le-ai pune hamuri.

Și părae nărăvașe
Prind prihană să-și aducă
Și îs iuți, gălăgioase:
Să le 'neci într'o ulcică.

Se alintă 'n joc pândarii
Cerului, de-atâta cânt,
S'aciuesc prin flori bondarii:
Plouă viață pe pământ.

Numai omul, hâdul vieții,
Pângărește veselia,
Face cruci, adastă norii:
Mântuește, Doamne, glia.

GH. NOVEANU

PORTRETE ARDELENE DE IERI

ANDREIU BÂRSEANU

Andreiu Bârseanu

Se împlinesc cincisprezece ani dela moartea lui Andreiu Bârseanu.

În August 1922, – la sărbătoarea schimbării la față, – când sufletul românesc prăznuia amintirea luptelor mari dela Mărășești, s'a stins din viață în București fostul președinte al Asociațiunii pentru cultura poporului român „Astra", Andreiu Bârseanu.

În vara anului 1922, școala, Biserica și întreaga noastră viață culturală a îndurat o dureroasă și grea pierdere – Andreiu Bârseanu fiind unul dintre cei mai devotați propovăduitori ai adevărului și ai frumosului.

Numele lui Andreiu Bârseanu trăește încă în mintea tuturor, și de aceea se cuvine să închinăm câteva rânduri în al cincisprezecelea an dela moartea regretatului dascăl brașovean.

Născut dintr'o familie de preoți în Dârstele Brașovului și-a însușit o frumoasă și solidă cultură la liceul ortodox român de sub direcția lui Ion Meșotă și la universitățile germane din Viena și München.

Întors, acasă, cu studiile superioare terminate, Andreiu Bârseanu a intrat în serviciul școalelor române din Brașov, ca tânăr profesor. Aci, prin cunoștințele sale vaste, prin tactul său pedagogic prin blândețea și bunătatea sa sufletească, prin o exemplară seriozitate în toate lucrările sale, dela cele mai mari și mai importante și până la cele mai mărunte și mai necunoscute, cu toate darurile intelectuale și sufletești, cu cari Dumnezeu îl înzestrase din prisos, el devine în timp scurt unul dintre cei mai d'stinși, mai prețuiți și mai iubiți dascăli ai tineretului.

Profesorul Andreiu Bârseanu a știut să se apropie de sufletul elevilor, iar prin lecțiile sale de literatură română, de istorie și geografie a reușit să trezească, decenii de-arândul nu numai interesul, ci și entuziasmul tinerelor generații pentru comorile literaturii și istoriei române, ca și pentru frumusețile pământului strămoșesc. El a înțeles adevăratul scop pe care școalele noastre românești l-au urmărit întotdeauna și în cariera sa de profesor n'a căutat niciodată să încarce mintea elevilor cu o cantitate prea mare de cunoștințe seci și obscure. Din contră. El a cules de pe câmpul nesfârșit al științei numai ceeace era necesar și folositor tineretului, pentru a ajunge scopurile religioase, morale și naționale-patriotice.

În literatura română Andreiu Bârseanu s'a afirmat dela început, fiind un suflet ințelegător al îmbelșugatelor și feluritelor ei comori. Astfel a tradus și prelucrat cărți de lectură bună și aleasă, pentru tinerime, a reeditat și întocmit însuși manuale de școală, a cules și publicat literatură populară selectă, a scris versuri lirice și naționale, pline de șimțire și de frumusețe, a făcut studii literare, a redactat reviste de educație, a col borat la gazete populare, a condus societăți studențești de lectură etc. etc., cu încrederea și entuziasmul cari i-au caracterizat viața întreagă.

Din multele publicațiuni ale lui Andreiu Bârseanu, cea mai importantă este voluminoase monografie intitulată „Istoria școalelor centrale române gr. ort. din Brașov", publicată în anul 1902. Această scriere a fost premiată de Academia Română. Aci, profesorul Bârseanu a înfățișat desvoltarea școalelor românești brașovene din cele mai modeste și depărtate începuturi, pe cari le poate indica informația istorică: dela 1495 și până la 1900, când s'a serbat jubileul semicentenar al liceului.

Făcându-se cunoscut prin desele sale publicațiuni și activitatea sa necontestată, atențiunea tuturor românilor se îndreaptă spre profesorul dela Brașov, Andreiu Bârseanu. „Asociațiunea Transilvăneană" l-a chemat mai întâi în 1905 la postul de vicepreședinte, iar în 1911 la cel de președinte. Academia Română l-a ales membru activ în locul lui Iosif Vulcan în 1908.

La conducerea Asociaţiunei Andreiu Bârseanu a adus însuşiri sufleteşti asemănătoare cu ale nemuritorilor antecedenţi A. Şaguna, T. Cipariu şi Gh. Bariţiu.

După Unire, când deja era stabilit la Sibiu, Andreiu Bârseanu a ocupat postul de director regional al învăţământului. A muncit cu conştiinţiozitate şi devotament la organizarea şi consolidarea învăţământului din ţara noastră.

Andreiu Bârseanu s'a ridicat numai şi numai prin merite reale şi unanim recunoscute, la posturite şi demnităţile cele mai mari şi mai însemnate, fără să le fi căutat, fără să le fi râvnit măcar.

Andreiu Bârseanu a răscolit, înălţat şi entuziasmat sufletul generaţiilor dinaintea războiului unităţii noastre naţionale, cu cântecul său plin de avânt: Pe-al nostru steag...

ION OPRIŞ

Nora Steriadi: Broderie şi ceramică

SOCIOLOGIE

Bolşevismul şi viaţa spirituală

În mod ştiinţific vorbind, bolşevismul constitue un principu de organizare socială care pleacă

Rubens: Răstignirea

dela teoriile lui Karl Marx expuse în opera sa prea cunoscută, numită „Capitalul." Ceeace formează esenţa acestei cărţi este suportul format de o pârghie ideologică având la un cap teoria supramuncii sau a plus-valutei, iar la celălalt teoria exproprierii automate, numită şi legea concentrării.

Karl Marx consideră că munca nu este numai un instrument de măsurare a valorii, cum se stabilise sau se admisese până atunci, ci că munca este chiar valoarea însăşi a unui lucru. Privite ca valori, zice Marx, toate mărfurile sunt muncă omenească cristalizată. Ele preţuesc astfel mai mult sau mai puţin, după cum conţin mai multă sau mai puţină muncă socială, măsurată după numărul orelor întrebuinţate. Marx consideră deci că substanţa valorii unui lucru este numai munca pusă pentru realizarea lui.

Într'o întreprindere oarecare produsul nu este nici odată al muncitorului, ci al întreprinzătorului. Ori pentru acesta munca salariatului e o marfă oarecare şi el o cumpără nu pe valoarea ei reală, ci în schimbul unui salariu care urmează să acopere nevoile fiziologice ale lucrătorului, cerute de sforţarea muncii. Karl Marx consideră că aceste nevoi nu sunt nici odată egale în valoare cu munca depusă de lucrător şi deci cu valoarea creată de el. În felul acesta lucrătorul este totdeauna înşelat în plata muncii pe care o depune, creind prin sforţarea lui o supra-muncă, sau o plus-valută, în folosul întreprinzătorului. Aceasta este în esenţă teoria supra-muncii.

Legea concentrării, teoria din capul celălalt al pârghiei care susţine ideologia marxistă, pre-

tinde că regimul sub care trăim, acela al întreprinderii şi exproprierii particulare, e pe cale să dispară şi să facă loc unui regim nou; regimul întreprinderii colective şi al proprietăţii sociale, care va fi numit din această cauză: colectivism. Cum se va forma acest regim? Marx dă o mulţime de fenomene parte încă în curgere, parte deja consumate, cari demonstrează ceeace susţine. Între aceste fenomene sunt: crizele de supra-producţie, desvoltarea pauperismului, înmulţirea societăţilor pe acţiuni, etc.

Crizele de supraproducţie se produc prin înlocuirea mânei de lucru prin maşini, fapt care provoacă scăderea plus-valutei. Pentru a o menţine, întreprinzătorii vor fi nevoiţi să crească mereu producţia; pe de altă parte lucrătorii cu salarul furat nu vor putea să mai cumpere produse, maşinile îi vor aduce la şomaj, aşa că se vor produce convulziuni cari vor răsturna organizarea socială defectuoasă şi vor restabili una nouă, mai bună decât cea veche. Crizele vor desvolta pauperismul prin şomaj şi incapacitatea muncitorului de a se hrăni din munca sa. În fine societăţile pe acţiuni volatilizează proprietatea şi o reduc la un titlu anonim, deoarece patronul pierde caracterul de iniţiativă şi munca personală, elemente cari caracterizează întreprinderea individuală, aşa că în cele din urmă ea rămâne în seama factorului activ care este este: salariatul. Aceleaşi legi cari au determinat creaţia şi evoluţia regimului capitalist vor provoca şi distrugerea lui automată. În ziua în care toate întreprinderile dintr'o ţară vor forma societăţi anonime, sau chiar trusturi, ele vor fi tocmai bune pentru exproprierea socialistă, căci va fi de ajuns, ca printr'un singur act să se treacă pe seama naţiei toate titlurile cari erau înscrise pe seama acţionarilor. Trecerea dela un regim la celălalt se va face fără să se bage seamă că s'ar fi schimbat ceva în mecanismul economic. În felul acesta marea masă va expropria pe cei puţini, făcând o operaţiune inversă decât a făcut capitalismul la începuturile sale, când a despuiat pe lucrători de proprietatea uneltelor şi a mijloacelor de muncă concentrând în mâna câtorva factorii de producţiune. Karl Marx, cu legea concentrării pretinde să ajungă la proprietatea colectivă prin desfiinţarea proprietăţii individuale. Lucrătorul va ajunge însă iarăşi în proprietatea muncii sale, sub forma unui drept la o valoare echivalentă cu produsul acesteia. Se va realiza adecă socializarea instrumentelor de producţie: pământ, sol, subsol, fabrici, capitaluri; odată aceasta realizată, produsul muncii tuturora va fi repartizat fiecăruia proporţional cu munca depusă, dupăce mai întâi se vor defalca cheltuelile de interes comun.

Aceasta ar fi osatura doctrinei marxiste. Fără îndoială că demonstrarea ei se va face printr'o lungă filozofie dialectică, invocându-se argumente, fapte, asemănări, comparaţii etc., dar tot aşa de neîndoios este faptul, că temelia pe care s'a ridicat această ideologie a suferit sdruncinări continui şi a fost desminţită de realitate. Marele economist german Sombart într'o conferinţă ţinută la Cluj în anul 1931 a arătat cu date statistice, că fenomenul concentrării marxiste departe de a se înfăptuì, el se petrece din contră tocmai în sens invers.

Pe de altă parte, oriunde s'a pus în executare dogma acestei doctrine ea s'a dovedit inoperantă. În consecinţă teoria marxistă s'a dovedit a fi o utopie ca atâtea alte utopii formulate de vizionari cari îşi închipue că se poate construì o aşezare economică, politică sau socială pe baza unor formule de laborator. Tocmai pentrucă împrejurările au desminţit posibilitatea înfăptuirii unei lumi visate de Karl Marx, urmaşii lui, între cari cel mai reprezentativ a fost Engels, au mai modificat pe ici pe colo unele puncte de vedere, dar au preconizat mai adânc o distincţiune a sistemului marxist care se întemeiază pe lupta de clase şi se realizează prin domnia proletariatului. Aşa că în fond, teoriile colectiviste nu urmăresc propriu zis altceva, decât comunizarea proprietăţii şi instăpânirea unui regim politic, în care singur proletariatul să poată domnì. Cu un cuvânt, nu e vorba atât de o îmbunătăţire ale actualelor rele cari se manifestă în societate, cât mai cu seamă de o guvernare a lumii de o clasă de oameni cari să se manifeste prin răzbunare faţă de celelalte clase, pe cari va trebuì să le lovească până la nimicire.

Orice concepţie sănătoasă de organizare socială şi economică îşi stabileşte doctrina de realizare a unei lumi, nu numai privind faptele materiale în sine, ci considerând partea spirituală a contribuţiei omeneşti la evoluţia societăţii. Această considerare a spiritualităţii a fost cu atât mai accentuată, cu cât s'a constatat că orice fenomen, de orice natură, care caracterizează viaţa omenească, nu este o rezultantă a forţelor materiale în prezenţă ci este dirijat în mare parte de abstracţiuni şi legi transcendente, cari scapă formulării raţionamentelor omeneşti. Cu alte cuvinte intervine în fenomenul social economic şi chiar politic, contribuţia sufletească a individului care nu poate fi neglijată. Factorul suflet are o manifestare complexă. El caracterizează cu adevărat viaţa omenească şi prin puterea sa, prin exteriorizarea sa, munca unei societăţi cuprinde în sine contribuţia a două surse energetice, una materială

Catedrala „Mântuitorul" din Moscova dărâmată de bolşevici

şi de natură trecătoare, iar alta spirituală de natură permanentă, care cristalizează în sine credinţa pe care o are omul despre sine, despre rostul vieţii sale şi mai cu seamă despre măsura sau raportul care există între făptura trecătoare şi ziditorul etern.

În cadrul acestor adevăruri orice concepţie de organizare socială şi-a precizat punctul său de vedere faţă de problema spirituală a vieţii. Toate doctrinele economico-sociale recunosc că viaţa în sensul ei integral nu se rezumă la manifestările trecătoare ale unei generaţii, pentru ca să fie luată dela început de generaţia următoare, ci că există o continuitate prin spirit dela om la om, dela generaţie la generaţie, continuitate care coboară din transcendent şi lucrează prin om, sau peste om, la toate înfăptuirile pe cari le realizează o societate. De aceea viaţa omului are o durată trecătoare aici pe pământ, dar are mai cu seamă o durată vecinică după moarte, când va găsì şi răsplata faptelor sale.

Preblema spirituală a vieţii e urmărită şi desvoltată prin instituţiunile menite să o cultive şi să o afirme. Biserica, şcoala, dar mai cu seamă instituţiunea familiei, toate acestea sunt astfel organizate ca să corespundă unei misiuni de spiritualizare, de inobilare a sufletului, de îmblânzire a fiarei din om, pentruca în felul acesta activitatea omului să se purifice, iar el să se poată adăpa din marile rezervorii ale harului divin.

În special de când Hristos şi-a propoveduit învăţăturile Sale în legătură cu mântuirea vieţii omeneşti, toate doctrinele economico-sociale au conceput organizarea societăţii sub aspectul acesta dublu, al momentului trecător şi al eternităţii. Dar chiar şi înainte de Hristos, problema spirituală, a vieţii a fost pusă totdeauna la loc de frunte şi nimeni nu şi-a putut închipuì că aici pe pământ e totul, iar dincolo nimic. Popoarele păgâne, chiar Egiptenii antici, aveau un fel propriu de a vedea partea spirituală a vieţii. Indiferent că aceasta era sau nu credinţa cea adevărată, fapt de necontestat este, că în orice timp omul nu s'a simţit singurul întemeietor şi apărător al destinelor sale, nici nu s'a socotit factotum al lumei şi vieţii, ci admitea că peste sine şi chiar prin sine, există în lume o putere supra-naturală, făcătoare a toate, faţă de care omul e o umbră şi vis.

Marxismul singur face excepţie dela acest fel de a vedea lucrurile. Concepţia colectivistă nu acceptă nimic spiritual în dirijarea fenomenelor vieţii. Din însăşi definiţia valorii, pe care marxismul o vede în muncă brută cristalizată, se constată că se neglijează orice contribuţie de ordin sufletesc, interior. Plecând dela definiţia valorii numai pe latura vieţii materiale, marxismul construeşte în acest sens toată concepţia sa de organizare socială, ajungând la o lume mecanică, seacă de orice ideal şi lipsită de orice sete sufletească. Mai mult decât atât, marxismul a făcut un ansamblu al felului de a interpreta viaţa omenească, în care toate fenomenele sunt puse în evidenţă prin prisma materială, toate mişcările şi oscilaţiunile societăţii pleacă dela justificări de ordin fizic şi în tot acest ansamblu, partea spirituală lipseşte cu desăvârşire şi intenţionat. Acest fel de a interpreta viaţa s'a şi numit concepţia materialistă a istoriei şi a dat naştere unei filozofii întregi, prea cunoscută astăzi ca sursă şi ca scop.

Dacă astfel stau lucrurile, ne dăm perfect de bine seama, că colectivismul, expresia realistă sub care se concretizează astăzi marxismul, vrea să clădească o lume din piatră şi moloz, fără contribuţia spiritului care a cimentat legătura societăţii omeneşti, dela facerea lumii. El dispreţueşte adânc spiritualitatea şi-i neagă orice justificare în viaţa omului. Pentru marxism viaţa se reduce acì pe pământ şi ea constă din robotă şi mâncare. Societatea omenească este un moloh care construeşte maşini şi fabrici, face instalaţiuni uriaşe, luptă cu factorii naturali, dă frâu liber tuturor pornirilor, iar misiunea omenească se reduce la întreţinerea trupului. Nici o urmă de preocupare spirituală.

Ar trebuì să adăogăm aici, că făuritorii acestei utopii sociale sunt evreii. Nu numai Marx şi Engels, ci toţi aceia, sau aproape toţi câţi au tors firul acestei teorii, aparţin rasei semitice care se pare că prin secarea vieţii de căldura sufletului urmăresc subjugarea Creştinismului de către

Talmud. Această temere s'a exprimat mai întâi timid, iar ulterior s'a verificat prin fapte. Astăzi marxismul realizat nu înseamnă altceva, decât domnia Iudei pe pământ.

Cum privesc bolșevicii viața spirituală, ne convingem dacă privim în față cele ce se întâmplă în Rusia sovietică. Acolo toată organizarea de stat s'a făcut pe baze pur materiale. De aceea nu e de mirare că omul este redus la un simplu număr și tot ceeace caracterizează societatea omenească din punct de vedere sufletesc a fost disprețuit.

Toți oamenii de bună credință cari au vizitat Rusia sovietică s'au întors desiluzionați. Rușii au făcut din oameni figuri animalice cari nu văd altceva în fața lor decât grija pâinei, urmărită cu sălbătăcie.

Cultura în sensul ei spiritual a fost înlocuită cu instrucțiunea profesională, iar educația morală și familiară a fost exclusă din rândurile perceptelor etice. De aceea legătura dintre om și totalitate nu se mai face prin sentimentele iubirii și ale încrederii reciproce, ci doar prin năzuințele vieții fizice. Din cauza aceasta s'a desrădăcinat o întreagă lume din rosturile sale, iar cete de copii ai nimănui aleargă de colo până colo, fără nici o preocupare, ca unii cari n'au pe nimeni pe lume și nu simt mai mult decât animalele. Bolșevismul însemnează deci o deformare a scopului vieții, prin instaurarea unor stări de lucruri satanice și apocaliptice. De aceea oricine își dă seama de valoarea vieții spirituale este dator să-l privească cu oroare și să-l repudieze din toate adâncurile firii sale.

Ing. GH. BRÂNDUȘ

Dumnezeu și sufletul în poezia contimporană

A. MANIU, M. RADULESCU și ION SÂN-GEORGIU

Poetul *Adrian Maniu,* deși e cântărețul icoanelor sfinte și a bisericilor vechi, nu are inspirații străbătute de fluidul sentimentului religios. Subiecte și idei biblice și bisericești întâlnim destule în opera lui poetică; întâlnim și credința în Dumnezeu și în suflet, dar mai mult prin deducție, de cât prin profesiuni directe. Așa, de pildă, spune că moartea este o bogăție pe care Dumnezeu o va dărui tuturor *(Pentru o pasăre moartă).* Într'o lume ce moare și fără flori, nu avem nici un drept la viață *(Scrisoare). Sufletul amantului ucis* merge în raiu și primește iertarea dela Dumnezeu. Sufletul poetului e ca un nufăr pe apă *(Cântec).* Când e rănit de îndoială, poetul apelează la suflet să se ridice la cer *(Mângăiere).*

Adrian Maniu are un foarte bogat limbaj poetic legat de viața satului și a bisericii. Din tot ce scrie el, transpiră credința în existența sufletului și a lui Dumnezeu. Deși s'a spus contrarul, totuși avem destule dovezi să fim siguri că și el este un credincios creștin. Iată o dovadă. În *Cartea Țării,* la începutul poemei *Banatul,* invoacă ajutorul lui Dumnezeu:

Doamne, putere să-mi dai, ca să cânt frumusețea,
plaiul, râul, satele, drumurile, turmele și faptele
glorioase din trecut.

Și repetă:

Doamne, putere să-mi dai, să răsune în mine trecutul...

La sfârșit încheie cu o rugăciune:

Iar rugăciunea ce 'nalț, rămâie la toți închinare:
Fie blagoslovit, — pământu în care ne-am scris,
Truda trecută, sfințească 'nfrățirea în noi, ca în grâne.
Dragostea poarte prin noi, tutulora semnul de pace,
Mila, dreptatea și cinstea, nalțe'n noi cu tărie,
Ca să putem dărui, lumilor toate, din suflet,

Într'un prinos nesecat, lamura noastră întreagă,
Tot ce tinzând se dorește, să fie neînfrânt, vecie,
Gând mai înalt, frumusețe mai sfântă, Credință.

Un om care scrie atât de mult despre cărțile, bisericile și mănăstirile vechi în legătură cu misiunea lor nouă, un om care se roagă și se închină, nu poate fi necredincios.

*

Mircea D. Rădulescu, poetul eroismului românesc și al hotarelor sfinte — cum e și firesc, — are la tot pasul mărturisiri pioase de credință creștină. Ca orice om, a trecut și el prin îndoială, dar a biruit-o: *O! Doamne, azi te-am regăsit,* strigă el triumfător. A regăsit pe Dumnezeu Creatorul și Stăpânul firii nesfârșite în toate lucrurile și colțurile naturii și mai ales în suflet.

Ești Tu, ce crinu-ai zămislit
Cu-atâta artă cizelată...
O! Doamne, azi te-am regăsit
În inima-mi înfiorată!

Cu inima înfiorată îngenunchiază la ușa slavei sfinte și fără de hotare a lui Dumnezeu și se roagă pentru năpăstuiții pământului și pentru sine, să-i coboare în suflet o rază din marea Lui lumină *(Imn către Dumnezeu).* Ca magii biblici, aduce lui Dumnezeu *Prinos* de credință, de dor și suferință, și-l depune la picioarele-adorate ale Fecioarei Preacurate. Căci în ieslea din Vifleem unde se închină și îngenunchiază magii s'a născut un prunc divin, *Mântuitorul;* aci „surâde 'n raze, Dumnezeu cel nou născut" *(Moș Crăciun).*

Hristos a adus lumina bucuria în lume. *Floriile* sunt expresia primăverii ce învie, împreună cu copilăria, sub privirea lui Dumnezeu:

Și clopotele cântă, s'amestecă, se'mbină
Cu sufletul, cu viața și cântă tot mereu,
Iar glasul lor învie , sub slava de lumină,
Ierusalimu 'n care coboară Dumnezeu!

Astăzi *Isus* Învățătorul, prorocul Galileii, stă ca și pe vremea lui Caiafa, „ca mielul între câini". Azi ca și atunci „fariseii ucid Dumnezeirea în sufletele celor ce suferă 'n tăcere..." Hristos e din nou între tâlhari; din nou răstignit. Dar Hristos nu moare. *Hristos a înviat* și noi sărbăm învierea Lui, deodată cu renașterea primăverii, la Paști, când...

Ninsori de raze și petale
Plutesc în adierea lină
Sub blonde zări orientale...
Biserica de slavă-i plină;
Răsună cântec tremurat:
Veniți, veniți de luați lumină...
Hristos a înviat!

Hristos a înviat din morți
Cu viața 'n veci biruitoare...
Bătrâni de vremi răsar la porți
Sub nimb de glorie și soare
Și clopote de sărbătoare
Răsună 'n turle vechi de sat
Să ducă vestea pe ogoare:
Hristos a înviat!

Poetul aseamănă suferințele neamului cu răstignirea lui Isus și împlinirea idealului de întregire națională și teritorială cu învierea Lui. Pământul țării, îmbelșugat în roade, este un „pământ blagoslovit de Dumnezeu". Cumpăna dela fântâna de pe câmp se înalță peste holde „ca brațul lui Hrisos ce mântue norodul și-l binecuvintează". La *Denie* simte cum se coboară primăvara „în biserici și 'n suflete creștine". Cum avioanele se înalță pe *Aripi* în văzduh, așa sufletul se înalță spre Dumnezeu, ca să se îmbete de strălucire cerească.

Întreagă poezia eroică și patriotică a lui Mircea Rădulescu este imbibată de idei religioase, creștine, cum trupul țării este înfrumsețat de podoabele mănăstirilor, troițelor, bisericilor cu cazanii străvechi și morminte de eroi și mucenici. De aceea el identifică patriotismul cu iubirea altarelor sfinte:

Iubire de țară, puternic destin
Magnet de pământ secular,
Prin tine-al meu suflet, etern pelerin,
Pios se îndreapă spre vechiul altar
Cu sfinte icoane la care mă 'nchin
Acum și de-apururi. Amin!

Dumnezeul creștinilor își sufletul viu și nemuritor, are, după cuviință, în opera lui M. Rădulescu un sacru altar de închinare.

*

Poetul sufletelor încărcate de flori și bogate în roade și daruri, *Ion Sân-Georgiu*, face parte tot din pleiada scriitorilor credincioși. Ca să ne convingem de acest fapt, e destul să cităm din operile sale poetice numai câteva poezii. De pildă, *Strigăt toamna:*

Ce darnic ești tu, Doamne, azi, ce darnic
C'ai dat grădinei mele-atâta aur,
Azi toamna pare-un harnic faur
Ce bate o risipă de monede,
Încât s'ar crede
Că ți-ai trimis tu, Doamne, bun și darnic,
Comorile din raiurile-ți pline...

Cum toamna se simte Dumnezeu în bogățiile roadelor naturii, la fel *Primăvara* se simte Dumnezeu în viața nouă din învierea firii și din vibrațiunile sufletului:

O, dacă Dumnezeu trăește 'n noi
Plusmuitor de viață
Și dacă el e 'n larma din zăvoi
Și'n fiecare vietate
Ce bea din soarele de dimineață;
Atunci pe el îl simt în mine,
Cum rupe parcă lutul ce mă ține
Legat de mediocritate,
Și cum mă'mprăștie în sufletul din toate
În flori, în iarbă, în păduri
Și'n spațiul, unde parcă mii de guri
Îmi fură bogăția ce-o ascund
Ca pe un mărgăritar
Pe-al sufletului fund.

Dumnezeu trăește în toate (panteism?) și se simte pretutindenea, chiar și în duhul păcii, ce plutește peste luptători pe câmpul de bătae:

În liniștea de templu ce s'a întins pe câmpuri
Adorm toți luptătorii cu suflete de leu
Și 'n fâlfâitul rece ce tremură 'n răstimpuri
E un fior de pace, trimis de Dumnezeu.
(Somn)

Un poet ce se roagă, admiră dumnezeiasca frumusețe a naturii și a sufletului, iubește pământul țării și mai ales laudă eroismul, nu poate fi ateu. Eroismul e strâns legat de credință. În fiecare erou este un credincios. Nu există eroi între necredincioși. Istoria nu cunoaște eroi decât oameni stăpâniți de puterea credinței neclintite, de lumina dragostei aprinse și de mângâerea speranței înviorătoare. Ateii nu-s eroi, nu se roagă și nu cunosc farmecul iubirii și fiorul dragostei de țară, de natură și de Dumnezeu.

IL. V. FELEA

NOTE DE DRUM

LA ROMÂNII DIN MACEDONIA

Ne bucurăm, de două ori. Scăpăm de căldura arzătoare a Salonicului: 40⁰ la umbră şi vom vedea un sat aromânesc: Doliani.

Pornim la amiază. Salonicul aşezat în amfiteatru se tot urcă dela marginea mării în spre colinele muntelui Hortiatis, asemănător Neapolului. Acum pare pustiu. Aerul aprins, tremură. Azurul s'a răsturnat în luciul nemişcat al golfului. Timpul s'a oprit, odată cu soarele în crucea cerului şi nu crezi că se va mai înneca în umbrele serii şi nici în apele calde ale mării. Ferestrele şi-au tras oblonele verzi. Zadarnic ochiul se apără şi el de lumina orbitoare. Sub pleoape închise, vezi roşu. Oraşul de sus pare atât de apropiat, să-l atingi cu mâna. Ninge lumină peste zidurile crenelate dela Iedi-Kule. Pe cheiul Nikis, mesele cafenelelor fără clienţi. Doar Turnul Alb, la capătul cheiului, visează sub soare vremuri de bogăţie veneţiană, însângerate de masacrele orientale din timpul cruntului sultan, Mahmud. De atunci oamenii îl mai numesc şi Turnul-Sângelui. Dincolo de oglinda albastră a golfului, Olimpul înălbit de bătrâneţe şi greşelile zeilor, îţi răcoreşte el singur, măcar... privirea.

Ne luăm rămas bun dela Mare. Drumul până la Verria îl facem cu trenul. Numele gărilor cu resonanţe vechi: Sindos, Axios, Adendron. Deşi am lăsat perdelele compartimentului, curge lumina fluidă, argint viu. Dorim muntele, înţelegând utilitarist „graiu armînescu": „Casa noastră-i muntile".

Îmi reamintesc legenda în care se povesteşte cum Dumnezeu, când a împărţit lumea, a dat Grecului marea; Bulgarului câmpia; iar Aromânului, după dorinţa lui, Munţii. Sufletul pendulează între munte şi mare, ca păstorul ce-şi paşte vara turma pe înălţimi, scoborându-se iarna la baza mării.

Din gară până în oraşul Verria este o distanţă bunicică, pe care o parcurgem într'o maşină de curse, mai norocoşi decât cum descrie în „Die Aromunen" filologul Weigand, cel care a colindat locurile prin primăvara anului 1890, numai călare.

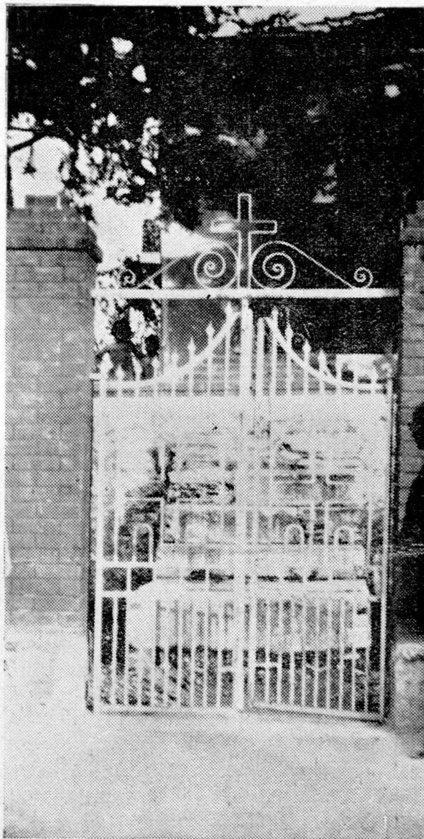
Ascultam — atât, cât puteam pricepe greceşte — ce vorbesc tovarăşii. Politică: Tsaldaris, Venizelos, Demerdzis. Revoluţia din luna trecută, Mai 1936 dela Salonic, înăbuşită prompt de generalul Metaxas, moartea subită a lui Panaghi Tsaldaris, întâmplată cam la o săptămână, formează subiect de conversaţie interpretativă. Ne oprim în faţa unei cafenele. Lume multă. Majoritatea beau cafea, „uzo", fumează şi discută... tot politică. Ca să n'aibă, probabil, impresia că pierd timpul, văcsuitorii, aşezaţi pe scăunele, la picioarele urmaşilor lui Demosthene, le lustruesc ghetele pentru o drahmă. Pitorescul oriental e subliniat de străzi strâmte, întortochiate, sgomot şi... cer albastru. Ne îndreptăm spre Şcoala română. Acolo, elevii se preparau de serbarea pentru sfârşitul anului. Recitau poezii, cântau. Cuvântul românesc auzit pe locurile acestea are vigoarea unui cântec bătrânesc „zis" de fraţi îndepărtaţi. Nu voiu uita frumuseţea versurilor din Satira III-a lui Eminescu, fragmentul cu lupta între Mircea şi Baiazid, declamate de un „ficior"; dar nici varianta aromână a „Mioriţei" noastre,[1]) spusă de altul în dialect. „Părăvulia" (basmul) „Cucotlu", pe care îl auzim, se aseamănă mult cu „Punguţa cu doi bani" al lui Creangă. Asemănările dintre literatura populară aromână şi literatura noastră populară, sunt mari. Eroi de basm, ghicitori, proverbe, motive lirice le regăseşti, de multe ori identice. Unele aparţin folklorului balcanic, literaturii populare sud-est europene, cu arie mare de circulaţie. Menţionăm între ele în acest lot, imaginea morţii ca mireasă.[2]) Altele sunt caracteristice numai nouă şi Aromânilor, mai ales motivele păstoreşti şi de înstreinare. Însemnăm şi noi cât putem şi cum putem, material folkloristic auzit dela elevi şi institutori. Graiul neapărat este deosebit de al nostru, dar nu de neînţeles. Desnaţionalizarea linguistică, din păcate, se poate observa cum progresează prin infiltrarea tot mai accentuată a cuvintelor greceşti, care înlocuesc pe cele de origină latină. Un exemplu elocvent ni-l dă d-l T. Papahagi, în studiul său „Aromânii" (Bucureşti 1932). În interval de câţiva ani, propoziţiunea „Acumpărai ună parte di pădure" a devenit, în aceleaşi locuri auzită, „Acumpărai un *„meros"* di *„dasu"*, unde cele două cuvinte noui sunt greceşti şi au înlocuit pe „parte" şi „pădure", de origină latină.

La fel prin părţile Grebenei, unde contactul cu Grecii e mai puternic, găsim în jocurile de cuvinte copilăreşti un amestec linguistic — unde partea leului o are lexicul grecesc. Cităm:

Alileca Ta papucea fendica
Şapateca Ta tapsia
Via mea Pos hurevun ta pedia
Via ta Me ta cochina vrachia.

[1]) D. Caracostea: „Mioriţa la Aromâni" în „Omagiu lui Bianu" Bucureşti 1927.

[2]) Ion Muşlea: „La mort — mariage — un particularité du folklore balcanique" în „Mélanges de l'école roumaine en France" (1925).

Verria (Berea): Locul unde a predicat Sf. Apostol Pavel

Nu poţi recunoaşte dialectul aromân în acest exemplu, unde partea ultimă e o juxtapunere a limbii greceşti. În exemplul dat de d-l Papahagi, cuvintele greceşti au îmbrăcat cel puţin haina gramaticală aromânească. În exemplul al doilea juxtapunerea distinctă a două limbi în plină luptă pentru supremaţie e un reflex social al împrejurărilor politice. Studiul acestor contaminări linguistice este interesant pentru filologie, putând revela legi, care stau la baza transformării unei limbi sub influenţa alteia. Câtă deosebire între aceste exemple şi vechiul graiu aromânesc, pe care îl poate înţelege ori şi care Român de ori unde. Citām:

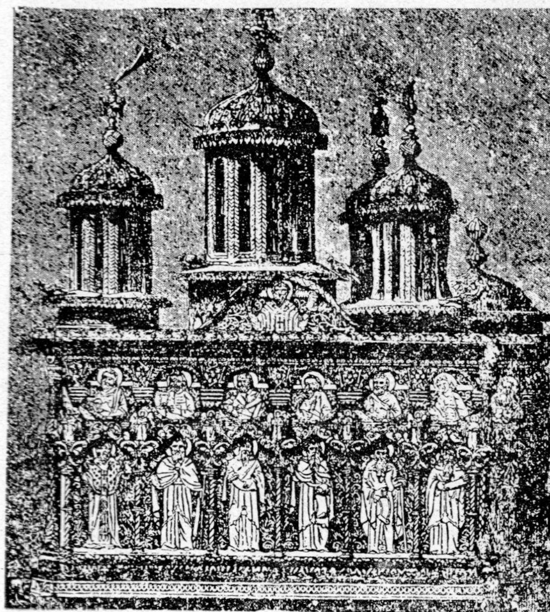
Tu plaiurile dit Pindu
Se-analţă fumlu nsus
Că arde vatra noastră
Şi grailu nî e dus.

Tu plaiurile dit Pindu
Pădurile maşi armân
Că ardu-a noastre case
Şi moare lailu-Armân.

Vizităm biserica românească. La fel cu multe alte biserici din Grecia, nu se poate deosebi de o casă particulară, decât prin semnul sfânt al crucii, de deasupra uşii. După o veche practică, pentru a scăpa locaşurile sfinte ortodoxe de furia Turcilor, creştinii şi-au construit astfel bisericile lor. Povestea Românilor megleniţi din orăşelul Nânta formează un capitol tragic al desnaţionalizării de data aceasta pe tărâm r. ligios. Pe la începutul secolului al XVIII-lea, Românii din Meglenia sunt siliţi să treacă la mahomedanism. Lucrurile s'au întâmplat într'o zi de Paşti. Românii erau strânşi la biserică. Turcii năvălesc în orăşelul Nânta şi le cer viaţa sau trecerea la islamism. Au ales situaţia ultimă, părăsind în frunte cu episcopul lor credinţa ortodoxă. Episcopul se retrage la Sf. Munte să-şi ispăşească greşeala. Ros de remuşcare, caută mai târziu să readucă la vechea credinţă pe Nânteni. Aceştia nu vor, nu-l mai recunosc şi îl omoară cu pietre. Azi aceşti Români din Meglenia, de religie mahomedană, în urma schimbului de populaţie între Turci şi Greci, fiind socotiţi după credinţa lor Turci, au fost colonizaţi parte din ei în Asia-Mică a republicei otomane. Aşa povesteşte tradiţia auzită dela Aromâni, acolo lângă biserica din Verria, străjuită de un chiparos gânditor şi întunecat.

Avem timp să vedem locul, unde a predicat Sf. Pavel, la început, cuvântul Domnului. Aşezat lângă trufia unei moschei cu minaret, câteva pietre puse în formă de amvon, arată de unde a vorbit Sfântul. Totul e înconjurat de un grilaj de fier. În amurg ajungem la Elia, lângă Verria. Jos în vale îşi desfăşoară mătasea verde, câmpia Macedoniei. În fund Ianitza. Puţin mai înspre dreapta un lac. Peste toate liniştea coboară încet ca un psalm sfânt.

A doua zi, o luăm din zori pe cărări de

M-rea Lavra-Atos: Chivotul lui Matei Basarab

munte. De data aceasta, călări. Călăuza noastră, un Aromân voinic, călăreşte femeieşte şi e sigur pe el şi pe cal. Mănâncă, fumează şi calul îl poartă cuminte. Numai când a vrut să şi doarmă, calul s'a supărat şi scuturându-se uşor, l-a aruncat jos. Omul nu s'a supărat, a încălecat râzând şi şi-a urmat somnul întrerupt.

Încet fără să simţim ne apropiem de satul Doliani. Fagi, ulmi, castani, livezi din ce în ce mai frumoase. Ne întâmpină cântec de privighetori şi cuci întârziaţi. Satul e înconjurat de munţi din trei părţi. Nu departe sunt „călivile al Badralexi" şi „călivele al Spânu" – mărturii ale vieţii păstoreşti puternice de altădată. Trecutul comunei este însemnat. Învăţătorul dela şcoala română de acolo ne spune de timpurile când celnicii vara îşi aveau colibele la Aratile, iarna coborau la Veria, înspre mare cu turmele. Neapărat şi azi continuă vechiul nomadism, dar tinde înspre transhumanţă. Viaţa păstorească decade. Sub stăpânirea turcească îşi puteau plimba turmele prin toată peninsula balcanică. Azi graniţele statelor succesorale: Serbia, Grecia, Bulgaria, Albania, nu-i mai lasă. Fărâmiţaţi în state deosebite, contactul dintre Aromâni este rupt. Desnaţionalizarea lor este mai uşor de îndeplinit, fiind făcută de mai mulţi şi exercitându-se pe masse răzleţe.

În legătură cu acest sat – complet aromânesc altădată – din cele ce-am auzit, stând de vorbă cu oamenii de acolo, reţin următoarele:

În ultima fază a stăpânirii turceşti moşia Doliani era a beilor Arai din Constantinopol şi Iasar di Verria. Aceştia închiriau „păşunatul şi frunza" celnicilor aromâni.

Pe la 1900, fruntaşii aromâni Hristu, Murnu, Hagigogu, Badralexi şi alţii au cumpărat moşia dela cei doi bei, cu 3200 lire otomane.

În primăvara aceluiaş an se făcură vre-o zece colibe pe ruinele vechi ale satului de odinioară distrus de Turci şi comitagii albanezi. Ni se aminteşte de ulmi uriaşi, prin scorburile cărora mişunau şerpi, iar prin ramuri se adăposteau bufniţe, ca o imagine a pustiului. La marginea satului ar fi fost un arbore bătrân, care avea o scorbură, putând să adăpostească 30 de oi.

Biserica ortodoxă română din Verria

Un inginer aromân face planul noului sat. Aromânii din Selia, Xirolivad, Fârşeroţii din Albania veniră atraşi de frumuseţea şi bogăţia locului. Îşi cumpărară loturi şi ridicară case. În afară de păstorit începură să lucreze pământul, plantară viţă de vie şi tutun. Albinăritul formă o altă ocupaţie. Apoi cărăuşia, lucrarea lânei. Iernau turmele şi pe la Sfântul Munte.

Pădurile de castani le aduceau venituri frumoase. Viaţa aromânească se desvolta intens şi solidar – bazată pe tradiţii patriarhale şi sprijinită ca şi acum de Ţara-Mumă. Şcoala română îşi avu în curând un local mândru, punându-se temelia clădirii cu ajutorul material al statului român, în primăvara anului 1909. E cea mai frumoasă şcoală primară română din Grecia.

Dar timpuri tulburi se abătură din nou. Luptele dintre comitagii şi armatoli, jafurile, cruzimile, ororile balcanice începură. Mulţi Aromâni au fost ucişi şi aruncaţi în valea Drivenii, pe drumul Verriei. Stăpânirea turcească îşi trăia ultimele clipe – însângerate de continue revolte locale a supuşilor de naţionalităţi deosebite.

După războiul mondial, pe la 1925, dornici de o viaţă mai bună Dolianiţii începură să emigreze în Dobrogea. Îşi vândură statului grec loturile, casele, turmele. În locul lor fură aşezaţi refugiaţii greci din Asia-Mică, slăbindu-se astfel puterea Aromânilor. Din cele 90 familii aromâne pe care le citează Weigand în lucrarea mai sus pomenită au mai rămas 30.

Pe câţiva stăpânirea a reuşit să-i grecizeze. Alţii vor să urmeze pe cei cari au emigrat în Dobrogea. O bună parte însă doresc să rămână Aromâni în satul lor Doliani, legaţi trup şi suflet de fraţii lor din nordul Dunării, şi de şcoala şi Biserica română de acolo. Unul din ei ne citează versurile unui poet născut acolo:

Doliani, hora mea,
Harlu va ti l'ia
Şi pe noi va nă chiară.

În transpunere românească ar fi aşa:

Dolianu, satul meu
Moartea te va lua
Şi pe noi ne va pierde.

Şi ce sănătoşi şi harnici sunt Dolianiţii, oameni de munte!

M. NANU

EDUCAȚIE

Reprimarea dorinței de a comite delicte

E. Niculescu-Nic: Portret

In comiterea unui delict trebue să luăm în considerare faptul dacă este primul act comis sau este o recidivă.

În cea dintâi comitere de delict se poate găsi la delicvent așa zisa cristalizare a unui sentiment deosebit sau a unei dorințe. La un recidivist delictul rezultă mai mult din stabilirea unui rău bilanț între inconvenientele și avantajele ce le poate avea de pe urma actului săvârșit.

Când este vorba ca printr'o educație să se prevină delictul, trebuie deci să știm dacă este nevoie numai de o educatie pur morală, cum este cazul când subiectul comite pentru prima oară delictul, sau de o educație morală insoțită de logică, când ar fi vorba de un recidivist.

Pentru cazul dintâi educația nu trebue să înfrâneze sistematic sentimentul dorinței, ci numai să-l canalizeze. Nu este vorba deci de a se ucide în om noțiunea de depășire a scopului, ci de a o orienta pe calea cea bună. Nu trebuie să ne gândim să lăsăm sufletul copilului sau adolescentului să se oprească pe loc fără motor, ci să-i evidențiem faptul că dorința sa trebuie să se exercite pe o cale unde drepturile sale sunt limitate prin acele ale altuia. Făcându-i educația, facem apel la experiența sa personală, arătându-i că la un delict comis se răspunde nu numai automat din afară printr'o aprobare sau reprobare socială, ceea ce ar constitui morala practică comună, dar că mai există și o reacțiune superioară venită dinlăuntrul său și care i-ar aduce și mai mari neliniști și mai multe nemulțumiri.

Eliminarea prin substituirea dorinței josnice, a dorinței imperioase de a poseda cu orice preț ceea ce nu se găsește repede și la îndemână, ar fi mijlocul prin care se poate înfrâna un viitor delicvent dela comiterea primului delict.

Această problemă de educație preventivă a unui viitor delicvent este considerată de oamenii de știință ca o problemă de self-control, pusă și rezolvată metodic.

Copilul sau adolescentul care ar putea deveni delicvent nu este în adevăr un produs spontan. Este o rezultantă, o rea rezultantă ai cărei diferiți termeni sunt rău puși.

Trebue deci să punem bine, termenii ecuației sale personale, arătându-i că dorința sa pe care o pot avea de altfel și alți oameni, este un sentiment animalicesc, de oarece animalul, trăește nu-

Vermont: În familie

mai cu instinctele profunde – şi că are datoria să suprapună acestei dorinţe nu un instinct primitiv (element negativ pentru om), ci o lege morală.

A dori este a voi şi voinţa constitue o forţă, dela care aşteptăm să ne vină totul, fie în bine, fie în rău. Această voinţă trebuieşte deci să fie bine orientată.

Aşa precum zicem că există o busolă fiindcă unul din polii magnetici atrage mereu un ac magnetizat, trebue să existe şi o busolă în viaţă care să ne orienteze acţiunea spre un ideal.

Individual acest ideal moral trebuie să constitue pivotul educaţiei cu scopul de a substitui în instinctul individual dorinţa sau năzuinţa provocatoare de delict. În această educaţie trebuie să se evite cu băgare de seamă toate aluziile ce s'ar broda pe nesiguranţa ideii morale.

Există în noi o putere: instinctul. Ştim că lăsându-ne în voia lui nu ne-ar conduce decât spre delict. Trebuie să punem o frână dorinţei din acest instinct şi cum la copil domeniul raţiunei pure e încă străin, nu putem găsi digul salutar decât prin creiarea în subconştient a unui sentiment de evitare a răului în numele unui ideal cu dorinţe ce l-ar conduce spre reflexe morale sau obişnuinţe bune.

Pe cât se poate, trebuie evitată contaminarea prin răul exemplu, căci nici o educaţie morală nu poate resista în faţa exemplelor cari ar exprima partea contrară şi negaţiunea.

Astfel pusă problema, ea iese întrucâtva din cadrul pur pedagogic, pentru a intra în domeniul larg al educaţiei individuale şi sociale.

Individuale, fiindcă familia poate şi trebuie să fie primul iniţiator al acestei orientări moralizatoare; iar profesorul va ajuta aducând cel mai mare efort pedagogic (în afara cadrului didactic pur) la curăţirea instinctelor elevilor şi la întărirea reflexelor morale, pe care copilul devenit adolescent sau adult, le va utiliza în viaţă.

Educaţia este şi socială pentrucă societăţii organizate îi revine datoria de a nu căuta să provoace sau să întreţină ea însăşi rele dorinţe, ci de a întări, prin propriile exemple, lecţiile individuale ce tind nu atât la refularea acestui sentiment, cât la buna lui orientare.

Dacă la comiterea primului delict există la indivId o umbrire a sentimentului moral, la subiectul recidivist (precum am spus mai sus) există un fel de bilanţ cu activul şi pasivul său. În acest bilanţ pasivul, adecă neplăcerea ce va urma comiterii delictului, este substimată – şi acest fapt îndeamnă pe delicvent să comită actul.

Educaţia preventivă ar consta deci la acest recidivist nu numai într'o educaţie morală, ci într'o îndreptare a felului său de judecată sau de raţionare şi la care educatorii familiari şi sociali îşi pot aduce contribuţia lor.

Dr. G. PREDA

S. FL. MARIAN, PICTORUL GRIGORESCU, B. P. HAŞDĂU

TREI MORŢI, TREI POMENIRI

Anul 1907, atât de trist pentru Ţara Românească, prin răscoalele ţărăneşti de atunci, a mai fost trist şi prin moartea alor trei bărbaţi – glorii ale neamului românesc: Haşdău, cel mai mare filolog român; părintele Simion Florea Marian, cel mai mare folclorist român şi Nicolae Grigorescu, cel mai mare pictor român de totdeauna. Toţi trei, cele mai curate glorii ale neamului românesc, cari înainte de a se înfăptuì România Mare, au unit prin opera lor sufletul Românilor de pretutindeni.

Părintele Simion Florea Marian – *ce nume românesc frumos! – din Ilişeştii Bucovinei, profesor la liceul din Suceava, a muncit până la moartea lui adunând împreună cu elevii săi tot ceea ce a creat poporul român din Bucovina. În operele lui e toată viaţa românului, de când se naşte până moare, opere cari vor trăì şi dincolo de moartea neamului nostru. Academia Română preţuindu-i munca l-a ales membru al ei şi i-a tipărit toate scrierile lui: Naşterea la Români, Nunta la Români, Sărbătorile la Români, Descântece, Cromatica poporului român, Legenda Maicii Domnului, Inmormântarea la Români, Vrăji, Farmece, Desfaceri şi Insectele la Români. Atâtea opere din viaţa poporului român, câte n'a mai scris nimenea până azi.*

Bogdan Petriceicu Haşdău *născut în Cristineştii Basarabiei, cel mai mare filolog român al vremii sale. Ales membru al Academiei Române, a creat opere pe cari azi nu îndrăzneşte să le mai încerce nimeni: „Cuvinte din bătrâni" şi „Magnum Etimologicum Romaniae", opere din cari se adapă şi azi toţi cari studiază neamul românesc şi limba lui.*

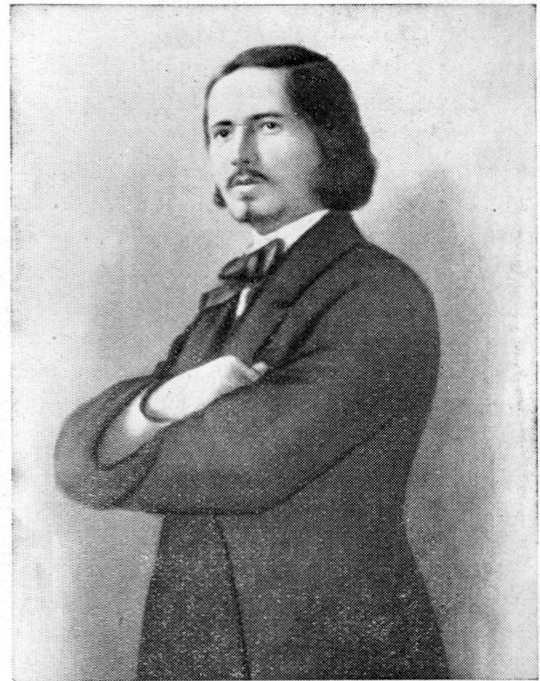
Despre Haşdău îşi mai aduce aminte şi-l pomeneşte mereu Academia Română care-i

îngrijește mormântul frumos din cimitirul Belu al Bucureștilor. Asemenea și despre Simion Florea Marian își mai amintește Academia, și familia lui care trăește.

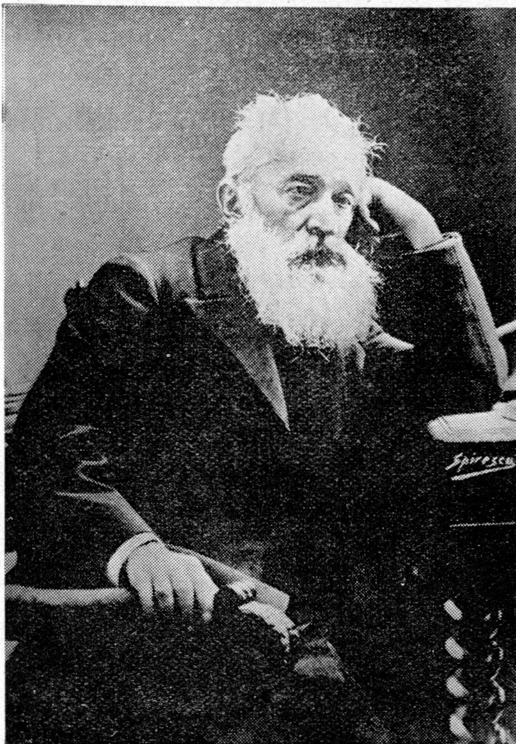
Despre pictorul Grigorescu însă nu-și prea amintește nimeni, fiindcă el era al nimănui. Frații lui cari vor mai trăi pe undeva, sunt împrăștiați și azi fac parte din marea massă inconștientă a neamului românesc care trăește din mila Domnului. Și totuși pictorul Grigorescu este dintre acești trei morți, pe care-i pomenim azi, „cea mai curată glorie a României". Așa l-a numit Delavrancea – mort și el tocmai acum douăzeci de ani – și împreună cu el, îl numim și noi tot așa.

Mi-aduc aminte de-acum treizeci de ani? Eram în clasa a treia de liceu. Despre Marian nu auzisem c'a murit. Despre moartea lui Hașdău am auzit dela un lustruitor de ghete din piața Sibiului, lustruitor care în exercițiul funcțiunei sale povestea clietului său: „Știi c'a murit Hașdău?" Eu ca băiat tinăr ascultam la vorbele lui și căscam gura mirat de meseria lui cea nouă, care atunci aparea mai întâiu în Transilvania.

Despre moartea lui Grigorescu am auzit mai târziu, dar pe el îl cunoșteam cu sufletul, cu ani înainte de moarte, din tablourile sale în cari vedeam tot neamul românesc așa cum l-a lăsat Dumnezeu. Valea Prahovei pe care a pictat-o atât de minunat, este o vale a lui Grigorescu, devenită dragă mie numai prin Grigorescu. În fuga trenului nebun care mă duce spre Capitala Țării Românești, mă cuprinde un sentiment de admirație și de respct când trecând dincolo de Sinaia, aud conductorul trenului strigând: „Posada!", nume care'mi amintește atât de clar toată viața și opera lui Grigorescu. Aici în Posada și în Câmpina – unde este îngropat – și-a găsit Grigorescu țărancele românce, aici a găsit boii albi pe cari numai el i-a putut picta atât de adevărat, atât de vii, încât uitându-te la „carul cu boii", vezi ochii blânzi ai boului, auzi pașii liniștiți, dar mai ales vezi umezeala sănătoasă a botului negru al boilor cari se întorc acasă mânați de omul din vârful carului încărcat cu fân sau cu bucate. Dar țăranca dela Câmpina sau Rucăr, subțire, subțire, ca trasă prin inel, neagră la păr, cu ochii căprui și gurița mititică, desculță, pășind în urma oilor și a viteilor, cu caerul de lână în furcă, jucându-se cu fusul? Dar ciobanii lui din Bucegi, toți aevea mândrului ciobănel din Miorița? Pe aceștia pe toți i-a cunoscut și i-a iubit Grigorescu și între ei a dorit să rămână, cum a și rămas în 1907, îngropat fiind la Câmpina și dus la mormânt de un car tras de patru boi albi. Câmpina cu împrejurimile ei ar trebui să ne amintească de Grigorescu. Casa lui de aci, arsă de Nemți în timpul răsboiului n'ar trebui să ne facă să uităm pe acela care singur

Pictorul N. Grigorescu

Bogdan Petriceicu Hașdău

a reprezintat neamul românesc aşa cum l-a lăsat Dumnezeu. Sfinte trebue să ne fie locurile acestea cari dau din pământ bogăţie prin petrolul românesc. Uitarea noastră să se aştearnă peste lucrurile urâte din trecut, dar gloriile neamului trebue să le amintim totdeauna, fiindcă gloriile neamului sunt neamul românesc *însuşi.*

Dac'ar veni un strein şi m'ar ruga să-l conduc prin Ţara Românească i-aş arăta tablourile lui Grigorescu, cari reprezintă Ţara şi Neamul Românesc.

O lacrimă adevărată şi flori proaspete să fie aceste cuvinte ale mele pe mormintele celor trei români, morţi acum treizeci de ani.

Dr. EUGENIU DOBROTĂ

Troiţe

RUGĂ

Părinte al meu şi Ziditorul a toată făptura, fă auzită rugăciunea mea. Nu privi la nimicnicia mea, nici greşalele mele nu le judeca, ci vezi arzătorul meu dor care mă cheamă la calea adevărului Tău. Ţie mă dăruesc Stăpâne al tuturor, Ţie şi voinţii Tale de a desăvârşi Tu în mine pe omul înzestrat cu virtuţile binelui şi ale adevărului, ca p in puterea binecuvântărilor Tale să înfăptuesc în jurul meu armonia şi rânduiala plăcută Ţie. Cu smerenie şi cu demnitate omenească, cu seninătatea cugetelor şi cu vraja voinţii, cu iubire nefăţărită şi cu răbdare creştinească, voiesc, Doamne, să lupt şi să înfăptuesc în jurul meu binele voit de Tine: pe cei buni să-i fac să se bucure, pe cei rătăciţi să-i înduplec să se întoarcă la calea Ta, pe cei răi să-i zgudui ca să se îndrepte, iar pe cei îndrăciţi să-i fac să se teamă de Tine.

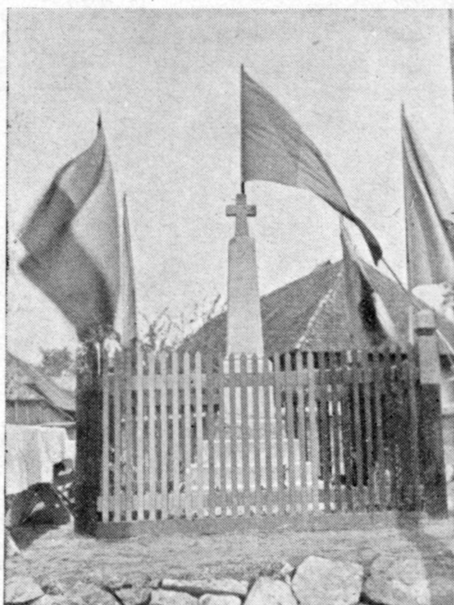
Auzi-mă, Doamne, când mă rog către Tine aşa, pentru cei vii iubiţi ai mei, pentru cei morţi şi scumpi ai mei, pentru cei cari mă iubesc, pentru cei ce caută scut, scăpare şi alinare la mine, pentru cei cari mă urăsc pe mine şi pentru cei cari uneltesc împotriva mea.

Auzi-mă, Doamne, când mă rog către Tine.

Doamne şi Puternice, care îndrepţi sborul stelelor prin nesfârşitele spaţii, care hotăreşti formele cristalelor, care dai mireasma parfumului din flori şi colorezi prin minuni neînţelese petalele lor, Tu care dai sborul păsărilor prin văzduhuri, care prin foame chinuitoare şi prin iubire nepotolită mişti lumea făpturilor pământene: Tu, Stăpânitorule, intră prin poarta ce-ţi deschide sufletul meu, străbate-mi întreaga mea fiinţă, luminează-mi sufletul meu întreg, zideşte în mine puterea adevărului, sădeşte iubirea binelui, dărueşte-mi frumuseţea sufletului, întăreşte-mi lumina credinţei.

Fă, Doamne, din mine omul cel întreg şi folositor, omul luptelor pentru înfăptuirea împărăţiei Tale pe pământ şi a binelui dorit de Tine, a adevărului şi a mântuirii — Amin.

D. E. N.

Cruce şi steag

INTOARCERE, PE CULMI...

**Mă găsesc acelaş, cu anii şi anii,
Urcând pe poteci întortochiate de munte,
Cântând cu isvoarele, glumind cu ciobanii,
Împletindu-mi cununi de flori sălbatice
pentru frunte.**

**Cântecul mi l-am înfrăţit apoi cu furtuna
Care m'a ajuns întârziat pe colnic.
Şi-am stat în loc sub cer, tăcut şi mic,
Dar s'o 'nţeleg deplin, am stat într'una.**

**Mă coboram din munţi odată cu torentele,
Când mai târziu furtuna îşi mulcomea
accentele,
Când după nopţi de nori se arăta iar soarele
Mă bucuram cu livezile, râdeam cu ogoarele.**

**În bucuria holdelor, cum fremătau rodirile
De binecuvântarea luminii peste grâne,
Imnurile vieţii îmi înălţau privirile
Spre cerul îndurărilor de astăzi şi de mâne...**

AL. STRĂONEANU-BALAŞ

VITRINA CĂRȚII

CRONICA LITERARĂ

Dr. I. Lupaș, prof. univ.: „THE REVISIONIST MOVEMENT SHOWN TO BE ILLUSORY AND WITHOUT SUBSTANCE", (Mişcarea revizionistă dovedită a fi iluzorie şi fără temei), New-York City, 1936.

„Fiii Asociației Române" din New-York au editat de curând în limba engleză trei articole ale dlui prof. *Dr. I. Lupaș,* publicate în ziarul „Universul": *„Corecțiuni istorice", „Dreptatea istorică"* şi *„Antecedente istorice ale Micei Antante."*

Articolele reprezintă o admirabilă expunere şi în acelaş timp un drastic răspuns la adresa propagandiştilor revizionismului maghiar. Afirmațiunilor mistificatoare de adevăr, răspândite în lumea apuseană de către Unguri cu privire la cauza lor, dl prof. Lupaş le răspunde cu o competență indiscutabilă şi cu argumente puternice, ce nu pot fi răsturnate prin fraze sforăitoare.

Cuprinsul acestor articole a produs o profundă impresie asupra fraților noştri din America, unde mistificările ungureşti prinseseră oarecare teren. Deaceea asociația susnumită s'a hotărît să le traducă şi să le răspândească în multe mii de exemplare în cercurile interesate din Statele Americane.

Broşura începe cu o adresă a Asociației către cititorii americani, în care li se atrage atențiunea asupra scopului ce-l urmăreşte cuprinsul publicației. Afirmațiunile tendențioase ale Ungurilor au depăşit adeseori legile normale ale logicei şi au denaturat întru atât actele istorice, încât nu odată „au insultat însaş inteligența umană". Campaniei lor reacționare în acele părți ale lumii nimeni nu le-a opus o rezistență viguroasă şi competentă. Deaceea documentata expunere a eruditului istoric, Profesorul *I. Lupaș* dela Universitatea din Cluj, care cunoaşte atât de bine această problemă, şi din punct de vedere istoric, şi din cel al împrejurărilor de viață, constitue cel mai potrivit răspuns şi cea mai efectivă combatere a afirmațiilor maghiare.

Apreciem cu profundă admirație atât contribuția admirabilă a distinsului profesor I. Lupaş, cât şi iubirea de neam a fraților noştri din America, cari ori de câte ori se prezintă prilejul, nu cruță nici o jertfă spre a sprijini cauza sfântă a patriei-mame.

I. V.

O. Bucevschi: LEGEA ETERNĂ. LEGEA NATURALĂ. Cluj, Tip. Eparhială, 1937, în 8°, 29 p.

Legea eternă nu e ceva absolut distinct de Dumnezeu, ci există dela şi în Dumnezeu.

Legea naturală e legea scrisă de Dumnezeu în om „ca să putem deosebi binele de rău, virtutea de vițiu, fapta urâtă de fapta bine plăcută lui Dumnezeu, dreptatea de nedreptate, ceeace trebue de ceeace nu trebueşte." Legea naturală e înăscută. Ea obligă deopotrivă pe toți oamenii. Existența legii naturale o probează rațiunea noastră, prin „prima licărire a conştiinței noastre, primul adevăr despre care ne dă mărturie sufletul nostru." O mai probează scriitorii clasici (Zeno, Cicero, etc.) şi o expune magistral Sf. Scriptură.

Studiul Părintelui prof. Dr. O. Bucevschi se distinge prin claritate şi preciziune.

I. E. NAGHIU

Preotul *D. Cristescu:* „ARNOTA." Edit. Tipografia „Episcopul Vartolomei" a Sf. Episcopii Râmnicul Vâlcii. 168 pg. Lei 150.

Din ruina zidurilor bântuite şi amuțite de vijelia celor trei veacuri, – în fața cărora a stat strajă şi mărturie pentru un trecut de glorioasă credință, râvnă creştinească şi cucernicie – părintele consilier Cristescu reclădeşte şi reînvie în toată amploarea şi măreția ei vechea ctitorie alui Matei Basarab Vodă.

Este o lucrare venită tocmai la timp.

Azi când sihăstriasca-i linişte este întreruptă de sunetul lucrărilor de restaurare ale acestui sfânt lăcaş, lucrarea părintelui Cristescu umple şi reînvie partea esențială din lăuntrul zidurilor. Pătruns de cucernică amintire şi admirație ne înfățişează tocmai la vremi de nevoie bogăția de credință, răbdare şi pacea sufletească venită din a'tă lume, străină de cea de azi. Obosiți de grijile şi zbuciumul vieții, ne îmbie cel mai bun refugiu de reculegere în pacea şi liniştea evlavioasei închinări, în care sufletul fiecăruia se regăseşte contopit în sufletul mare al neamului, care ne vorbeşte aici.

V. MATEIU

Preot A. Scvoznicov: ATEISMUL MILITANT. Chişinău, 1937. Edit. Biblioteca Misionarului Ortodox Nr. 7.

Hidra moscovită, zămislită din halucinanta obsesie a celor ahtiați de dorul unei dominații internaționale împrăştie neîncetat şi pretutindeni pârjolul de foc şi pucioasă.

În drumul său de cucerire s'a isbit însă de puternicul scut al credinței, în fața căreia s'a dovedit fragilă toată armătura sa de ciocan şi secure.

Lozinca ei – după detronarea țarului – este,

detronarea Domnitorului universal, – Dumnezeu – dar prin uneltiri șiret meșteșugite, vrednice de originea lor diabolică. Căci la baza tuturor regimurilor naționale, sociale și politice stă puterea credinței care le cimentează și fortifică. Astfel a devenit ea punctul principal de atac. Pentru distrugerea ei însă trebuesc metode și sisteme de operații eficace.

Felul și procedura sistematică a acestor operații de atac și distrugere, o arată cu multă pricepere și competință cartea părintelui Scvoznicov. S. Sa a pătruns adânc în tainițele M. A. M.-ului.

Ea smulge vălul și demască uneltirile ascunse în dosul deosebitelor și ademenitoarelor momiri cu care comunismul vrea să fericească lumea.

V. MATEIU

N. Gr. Popescu-Prahova. RAPORTURILE DINTRE STAT ȘI BISERICĂ. Chișinău, Tip. „Uniunii cler. ort. din Basarabia. 1936, pag. 312, Lei 200.

Raportul dintre Stat și Biserică a fost în toată vremea obiect de vie actualitate.

Cu această problemă importantă și foarte actuală se ocupă dl prof. Popescu-Prahova dela Facultatea de teologie din Chișinău în lucrarea admirabilă ce o însemnăm aci.

Lucrarea este împărțită în cinci capitole ce cuprind desfășurarea istorică a raportului dintre Stat și Biserică. În această desfășurare istorică deosebește următoarele sisteme:

1. *Teocrația* – în care Statul este absolut subordonat Bisericii.

Apogeul îl atinge, acest sistem, în evul mediu cu Biserica papală care își întemeia structura sa nefirească de Stat pe decretele isidoriene, azi dovedite neautentice – și mai ales fără temeiu în sf. Scriptură și sf. Tradiție. Acest sistem este „eretic" pentru Biserică.

2. *Regalismul* – numit și cezaro-papism, subordonează puterea spirituală celei temporale. Este o reintoarcere la păgânism. Biserica devine o ramură a administrației publice cu preoții funcționari. Este contrar teocrației – dar la baza ambelor stă ideia unității Statului cu Biserica – idee contrară Evangheliei. Sistemul regalismului a fost desvoltat și dus până la ultimele consecințe în țările protestante.

3. *Separația Bisericii de Stat*: Statul nu recunoaște, nu salarizează și nici nu subvenționează vreun cult. Acest sistem apare în 1636 în Rodhe-Island – America de Nord.

4. În fine, *sistemul uniunii celor două puteri.*

Statul român în ce raport se află cu Biserica? Este reglementat de regimul cultelor la baza căruia se află sistemul suveranității bisericești a Statului (pag. 249).

Legea determină pozițiunea juridică pe care diferitele culte o ocupă în Stat (jus reformandi – pag. 250). Independență relativă controlată de Stat (adică autonomie ? !).

Dar toate acestea sunt *forme juridice.*

Raportul real și adevărat dintre Stat și Biserică este în funcție de raporturile dintre *Credință* și *Necredință.* A se vedea art. 45 din legea cultelor consacrarea oficială a ateismului!

Lucrarea are la urmă și un extrem de bogat indice bibliografic asupra materiei tratate.

Pr. Fl. M.

Grigore Bugariu: LA NANA 'N VALE. Poezii în graiu bănățean. Timișoara, 1937. Edit. „Fruncea." Format mic, 40 pag. Lei 25.

Versul dlui Gr. Bugariu izvorește din nesecata și neprihănita poezie a satului și a gliei strămoșești, sfințită de „urmele făcute de opincile părinților."

Până acum ne-a dat trei volume: *„Simfonia Rustică I", „Cântece de Seară"* și *Cântarea dragostei."*

Acestora le sporește tovărășia cu noile stihuiri în graiu bănățean, pe cari le pomenim aci, scrise *„pentru paori, să le șieciască sara câna vin din țarină ori după șie s'or ocieșit vicile."*

Pot fi citite și de cei ce nu sunt bănățeni.

Malin Bogoe: PICĂTURI DE VENIN. Epigrame. Timișoara, 1937. Edit. „Biruința", format mic, 63 pag. Lei 20.

Încrestăm pe răbojul cronicarului cele 61 „picături de venin" din care dl M. Bogoe:

Pe gratis la cei mari și mici
Le-a dat o picătură două...
Și toate adunate – aici,
Pe un singur pol ni le dă nouă.

Celor ce lea dat pe gratis câte o picătură două... chiar dacă unele sunt mai diluate nu au dreptul să se plângă. Darul îl primești așa cum ți-se dă și zici: mulțumesc.

G. M. Ivanov: „RODURI DIN CÂMPUL EVANGHELIEI." Colecția „Cărțile Vieții." Cluj, 1937. Tip. Eparhială. Pag. III+139. Lei 45.

Nu știu ce să aleg din ceeace se poate însemna pe un răboj bibliografic, despre această minunată carte, cu care Arhiereul cărturar, P. Sf. Episcop Nicolae al Clujului, inaugurează colecția

„Cărţilor Vieţii" şi aniversează un an de înţeleaptă arhipăstorire.

Impecabilă ca înfăţişare şi execuţie tehnică, îţi desfătează ochiul. Iar dacă o deschizi, cu adevărat îţi oferă inimii roduri care nu pot să crească decât în câmpul Evangheliei, pentrucă numai în câmpul ei soarele cerului este mai luminos şi ploaia văzduhurilor mai îmbelşugată. Când omul iese din acest câmp de har, pace şi slobozenie al Evangheliei lui Hristos, nu mai întâlneşte decât spini, pălămidă şi roduri amare. Pe vârful piramidei acestui adevăr, de unde ţi se aşterne starea veacului de faţă şi mijeşte zarea veacului ce va să fie, când lumea va trăi după Evanghelie, te înalţă cetirea cu zăbavă a celor optsprezece meditaţii ale distinsului publicist G. M. Ivanov, înmănunchiate în volum. De am stărui asupra fiecăreia dintre ele, cu nimic nu am scădea paguba necitirii lor.

Prin acest prim volum al colecţiei „Cărţilor Vieţii" trimis la propoveduire nouă în ziua Sfinţilor Petru şi Pavel, când s'a împlinit un an dela aşezarea în scaun vlădicesc a P. S. Episcop Nicolae Colan, se face un început mult grăitor care deschide Bisericii noastre ortodoxe din aceste părţi perspective de lucrare nouă.

Se află de vânzare la Librăria Eparhială din Cluj, Piaţa Cuza Vodă Nr. 6. EL. M.

CE S'A ÎNTÂMPLAT LUNA TRECUTĂ?

La noi

Carmen Sylva
Regina-poetă a României

STATUIA REGINEI CARMEN SYLVA. Cine a spus că prima Regină a României a fost uitată? Nu, anii ce s'au scurs unul după altul dela moartea ei n'au fost în stare să şteargă pe Carmen Sylva din sufletul naţiei româneşti. E şi firesc. Căci marea Regină-poetă şi-a iubit ţara adoptivă şi poporul peste care a domnit, cu toată căldura inimii sale. I-a iubit munţii, i-a iubit văile, i-a iubit marea, i-a iubit poveştile, i-a iubit portul, i-a iubit graiul, i-a iubit sufletul.

Constanţa şi-a adus aminte de marea Regină-poetă a României şi i-a durat monument pe coasta mării. E un omagiu binemeritat. Căci Constanţa însăşi este în parte opera Reginei Elisaveta, tovarăşa de înţeleaptă viaţă a Regelui Carol I.

P. S. EPISCOP POLICARP AL AMERICII. A fost trimis în 1935, ca să organizeze şi să trezească la nouă viaţă pe fraţii noştri ortodocşi din America. A primit însărcinarea cu o călugărească smerenie şi a împlinit-o cu entuziasm şi devotament pilduitor. În doi ani de neodihnită muncă misionară P. S. Episcop Policarp a cutreerat toate localităţile din Statele Unite şi Canada, unde există o cât de modestă aşezare românească. Pretutindeni a dus so'ia sfântă a ortodoxiei şi a simţirii româneşti. Pretutindeni a mângâiat, a pacificat şi a organizat pe Românii împrăştiaţi prin vastul continent de peste Ocean.

După o activitate misionară de doi ani, P. S. Sa a venit în ţară, să se odihnească două luni de zile şi să-şi adune noui puteri pentru lucrul ce-l mai aşteaptă printre fraţii al căror Părinte duhovnicesc este.

Noi, cei deacasă, îi zicem un călduros „bine ai venit!" Iar pe bunul Dumnezeu îl rugăm să întoarcă în pace şi în sănătate pe P. S. Policarp în America şi să-l ţină întru mulţi ani spre întărirea şi izbăvirea sufletească a Românilor din Noul Continent.

EPISCOPIA MARAMURĂŞULUI. Prin Înalt Decret Regal a fost reînfiinţată episcopia ortodoxă română a Maramurăşului. Ea va aparţine Mitropoliei din Bucovina, care va avea astfel două episcopii sufragane. Pentru pregătirea lucrărilor de organizare a noii eparhii a fost numită o comisie în frunte cu P. C. Sa Dr. Seb. Stanca, consilier episcopesc - Cluj. Probabil încă în toamna aceasta va fi convocat Congresul naţional biseri-

P. S. Sa Episcopul Policarp
al Americii

cesc pentru a alege pe noul vlădică al Maramurășului.

Reînființarea episcopiei ortodoxe cu reședința în Sighet va însemna, desigur, o piatră de hotar în istoria Țării Voevozilor. Ortodoxia națională va renaște la vechea ei glorie și în acest colț înstrăinat al pământului românesc, iar prin ea neamul însuși se va trezi la conștiința destinelor sale mărețe. Ortodoxia va izbăvi și Maramurășul din robia întunericului sufletesc și din a mizeriei economice în care l-au afundat dușmanii lui de alt sânge și de altă lege.

CĂMINUL PREOȚESC DELA BĂILE BAZNA, ridicat de Asociația clerului ortodox „Andrei Șaguna", a fost pus sub coperiș. Duminecă în 25 Iulie a. c., prin rugăciunile P. C. Lor I. Crăciun, protopopul Mediașului și George Oprean, protopopul Târnavei, înconjurați de un sobor de preoți, s'a fințit piatra fundamentală a acestui folositor așezământ. Toată lumea ortodoxă din băi a luat parte la această solemnitate. În vara viitoare, frumosul cămin dela băile Bazna va putea găzdui pe cei dintâi oaspeți.

Tot acolo, Duminecă 1 August a. c., s'a pus temelia „visului Baznei" – adică a primei biserici ortodoxe române. Laudă harnicilor și entuziaștilor ostenitori.

STATUIA GENERALULUI MOȘOIU. Pitorescul Bran care adăpostește frumosul castel al M. S. Regina Maria, a primit de curând o nouă podoabă. Este statuia viteazului general Traian Moșoiu.

Ostașul în bronz va îmbia brănenilor și tuturor Românilor cari îl vor privi pilda vie a patriotismului jertfelnic, care a mutat Carpații în mijlocul României. Ceice l-au ridicat au făcut o operă de autentică educație națională.

O NEPOTRIVIRE... Direcțiunea generală a căilor ferate române a dispus, ca o serie întreagă de stații și halte să-și reprimească vechile lor nume în locul numelor de persoane cu cari au fost botezate în timpul din urmă. Câteva gazete au purces să protesteze împotriva acestei dispoziții. Motivul? Poate că a fost un exces de cinste față de numele marilor bărbați ai națiunii. Sau o chestie de gust. Marilor bărbați să li se ridice statui, să li se dea nume de străzi sau de așezăminte, să li se comemoreze aniversarea nașterii lor etc. Asta merge. Dar numirea orașelor și satelor cu numele acestor bărbați, ne pare stranie. Fiindcă e straniu să te duci în „Ion Brătianu", să treci prin „Gheorghe Lazăr" sau să te oprești în „I. G. Duca".

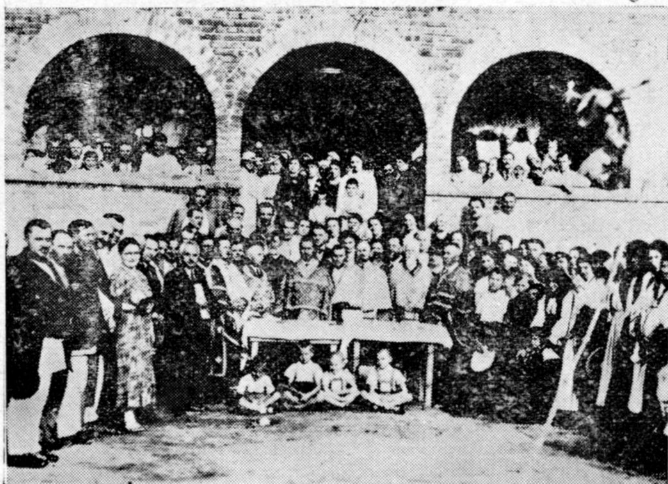
Statuia lui Decebal, desvelită de curând la Deva, în cadrele unor mărețe festivități naționale

La alții

† PATRIARHUL VARNAVA al IUGOSLAVIEI. În 24 Iulie a. c. a încetat din viață Î. P. S. Sa Patriarhul Varnava al Iugoslaviei. Poporul ortodox al țării amice nouă a fost învăluit în jale adâncă. Jalea aceasta a crescut prin împrejurarea că moartea vrednicului patriarh s'a întâmplat tocmai în momentul unei mari încordări dintre guvernul iugoslav și Biserica ortodoxă, încordare pricinuită de Concordatul pe care guvernul l-a încheiat cu Vaticanul și prin care catolicismul din Iugoslavia e investit cu privilegii jignitoare pentru ortodoxia sârbească.

Drept represalii Biserica a luat orice drept de asistență religioasă miniștrilor și deputaților cari au votat Concordatul. Aceștia n'au fost lăsați să participe nici la înmormântarea Patriarhului și nu vor putea lua parte nici la alegerea noului Patriarh.

Lupta împotriva Concordatului continuă. Ea are deja și jertfe

Căminul preoțesc din Bazna: Sfințirea pietrii fundamentale

G. Marconi,
marele descoperitor italian în domeniul telegrafiei fără fir și al radiofoniei a murit în 20 Iulie a. c.

de vieţi, ceea ce-i caracterizează intensitatea dusă până la violenţă.

Guvernul jugoslav e la o grea răspântie. Şi, foarte probabil, Concordatul trecut prin Cameră nu va putea trece prin Senat. Fiindcă Biserica ortodoxă sârbească nu înţelege să se lase călcată în picioare nici de politicianii din lăuntrul ei, nici de catolicismul agresiv din afară.

DIFERENDUL CEHO-PORTUGHEZ. Lumea diplomatică a fost surprinsă de-un fapt aproape unic în istorie. Portugalia comandase un stoc de armament la o uzină cehoslovacă. De curând ea ceruse livrarea armamentului comandat. Uzinele au refuzat împlinirea acestei cereri, îmbiind Portugaliei – în loc de arme nouă – arme uzate. Ţara lui Salazar simţindu-se jignită de acest procedeu inusitat, a rupt legăturile diplomatice cu Cehoslovacia. Statele „de dreaptă" aprobă gestul Portugaliei. Refuzul uzinelor cehoslovace de a livra armamentul comandat de Portugalia este socotit de această ţară ca inspirat de un al treilea stat, prieten guvernului roşu din Valencia. Se bănuia, anume, că Portugalia avea de gând să trimită armele comandate, generalului Franco. Fireşte, Portugalia a lămurit lumea, că armamentul îl comandase pentru propriile sale trebuinţe – după cum guvernul cehoslovac neagă amestecul vr'unui stat străin sau al vr'unei simpatii pentru armatele roşii, în această chestiune. Cu toate explicaţiile însă Portugalia rămâne dârză pe lângă drastica măsură diplomatică ce-a luat-o.

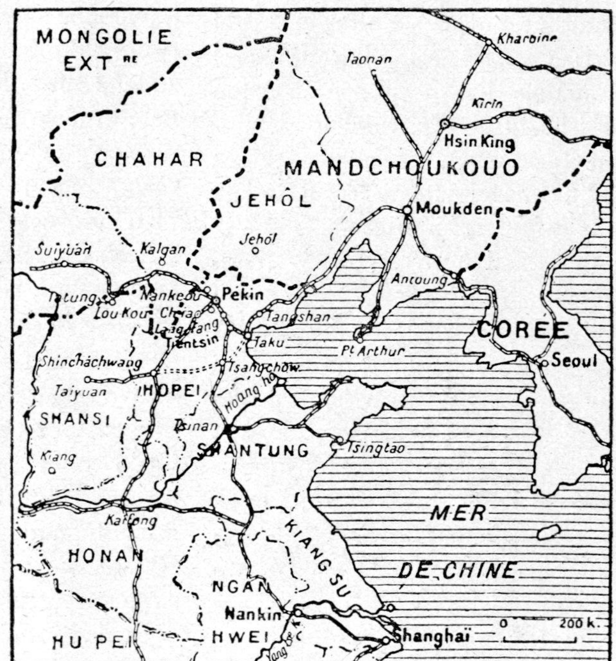
Se crede totuşi că conflictul diplomatic ceho-portughez se va stinge cu vremea, fără urmări mai grave.

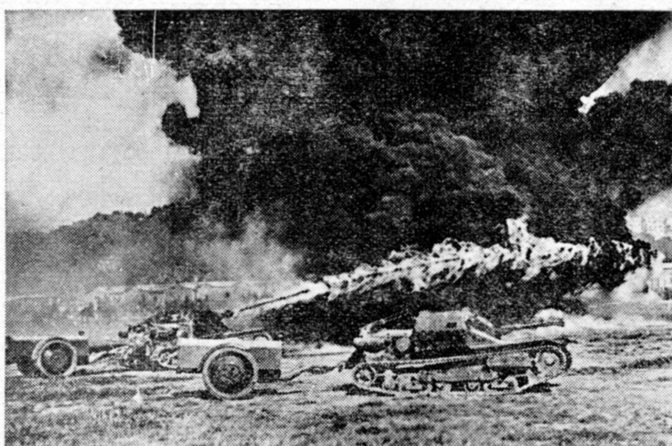
RĂSBOIUL DIN EXTREMUL ORIENT. Între Japonia şi China a izbucnit un grav conflict – nu diplomatic, ci de arme. Într'adevăr cele două imperii se bat în toată legea, de peste o lună de zile. Adecă, la dreptul vorbind, nu se bat *în toată legea*, căci nu şi-au declarat răsboi una alteia – dar vorba e că cele două armate s'au încăerat într'o luptă cumplită, care nu pare a se termina decât cu complecta „pacificare" a „imperiului sfânt." Căci aşa numesc îndeobşte Japonezii campania lor militară întreprinsă împotriva Chinei: *pacificare.* Marile puteri europene nu intervin în conflictul din extremul Orient. Fiindcă au destule năcazuri acasă. Nici America nu se mişcă. Şi astfel, foarte probabil, Japonia va mai rupe din China o ciosvârtă de câteva ori cât România Mare, pentru ca sub titlul de autonomizare s'o supună „sferei sale de influenţă."

Până acum Japonezii au ocupat Peking, vechea capitală a Chinei şi alte câteva localităţi. Cel mai apropiat obiectiv al violentelor lupte în curs este oraşul Shanghai.

SUS:
D. Salazar, înțeleptul conducător al Portugaliei, care a scăpat de curând de două atentate ce s'au săvârșit asupra lui.

DREAPTA:
Teatrul războiului chino-japonez.

Unelte de războiu: Aruncătoare de bombe incendiare

RĂSBOIUL DIN SPANIA. După o serie de lupte dintre cele mai violente naționaliștii au cules una dintre cele mai strălucite victorii: Ei au cucerit portul Santander, cea mai puternică cetate de pe frontul basc. Victoria a fost sărbătorită entuziast în întreaga Spanie naționalistă, ca și 'n Italia; în schimb ea a produs — după cum era de așteptat — o grozavă panică în tabăra guvernului roșu din Valencia.

Odată cu ocuparea orașului Santander naționaliștii au făcut peste 60.000 de prizonieri și au capturat un bogat material de răsboi.

Înaintarea oștilor lui Franco continuă într'un ritm tot mai accelerat și se crede că în câteva zile întreg frontul nordic al răsboiului spaniol va fi lichidat. Forțele armate naționaliste, rămase libere astfel, se vor putea muta la Madrid, spre a începe marea ofensivă pentru ocuparea capitalei Spaniei.

În acelaș timp comitetul de neintervenție își continuă regulat ședințele... până la complecta eliberare a pământului spaniol de sub teroarea anarhiștilor lui Caballero

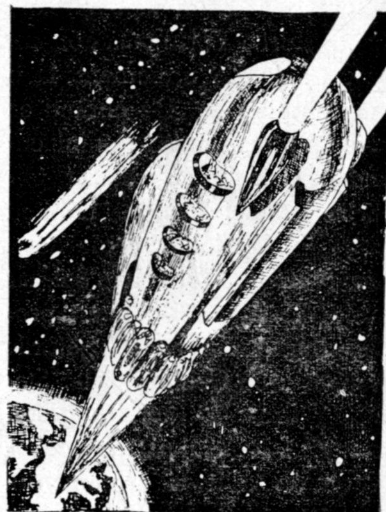
Ghiveciu

IMNUL CEHO-SLOVAC ȘI CEL SÂRBESC se vor preda de aci nainte obligator în școalele noastre secundare. Elevii le vor învăța și le vor cânta la praznicele potrivite. Dispoziția e luată de Ministerul educației naționale. Și — incontestabil — e bună, fiind menită să sublinieze odată mai mult legăturile amicale dintre cele trei țări: Cehoslovacia, Jugoslavia și România. Totuși înainte de a lua această dispoziție Ministerul educației naționale făcea bine dacă obliga pe elevii noștri să învețe — alături de „Imnul Regal român" și de „Pe-al nostru steag" — „Deșteaptă-te Române", imn care, acum câțiva ani, fusese interzis de nu știu care ministru, pe motivul că Românul s'ar fi deșteptat... În realitate Românul abia acum începe a se deștepta și a-și pretinde drepturile sale sfinte în țara pentru care *el* a sângerat. Iar această deșteptare ar putea fi grăbită și însuflețită de imnul care ne-a îmbujorat nădejdile în vremi de asuprire străină.

Da — „Deșteaptă-te Române" e cel puțin așa de actual pentru noi ca imnurile naționale ale neamurilor amice din Mica Înțelegere. Cine crede altfel, să ridice degetul!

ȘTIINȚA LA EXPOZIȚIA DIN PARIS, ocupă un loc de frunte. În Parcul Atracțiilor s'au clădit pavilioane speciale (Pav. descoperirilor, al minunilor etc. care prezintă realizările cele mai insemnate în toate ramurile științei). Impresionează indeosebi un *Planetariu,* în care se pot reproduce, pe o boltă cerească artificială, toate stelele, planetele etc., cari execută la comanda regisorului, mișcările pe care le fac în realitate.

Cea mai fascinantă atracție este însă o călătorie cu *racheta* în Univers. Opt vizitatori se instalează într'o rachetă și părăsesc pământul cu o iuțeală care crește mereu atingând pe cea a luminii de 300.000 km. pe secundă. Racheta străbate ca un fulger printre stele, constelații, nebuloase și comete, lăsând mult în urmă planetele sistemului nostru solar și străbate dela un capăt la altul Calea Laptelui. Spectacolul acesta feeric se poate admira prin obloanele rachetei, al cărei pilot dă explicațiile cuvenite. Bineînțeles raidul interstelar e o iluzie, însă o iluzie desăvârșită. În realtate racheta stă pe loc și se schimbă numai imaginile (ca la cinematograf) de pe pereții tunelului în care staționează racheta!

Racheta cu care se poate călători în Univers... plecând din Expoziția din Paris.

Pe coasta dalmatină s'a lansat în vara aceasta interesanta coafură combinată cu flori de mătase impermeabile

CONGRES EUHARISTIC. Ziarele ungureşti aduc amănunte complecte cu privire la organizarea viitorului congres euharistic internaţional, care se va ţine în primăvara viitoare la Budapesta. Vor participa la acest congres – spun ziarele – peste 300.000 de credincioşi catolici. Ei vor mânca zilnic 80.000 de pui, 250.000 kg. carne de vită şi de porc, 600.000 kg. zarzavat, 200.000 de castraveţi etc. – iar cantitatea de vin necesar pentru stâmpărarea setei pelerinilor, dacă ar fi vărsată, ar face concurenţă Dunării...

Unul dintre reporterii ziarelor din cari am luat aceste informaţii interesante nu uită să spună la sfârşitul articolului său, că congresul euharistic dela Budapesta nu va face politică, în programul său nefiind trecută nici o manifestaţie revizionistă. Citind această notă finală, mi-am adus aminte de răspunsul dat de Iţig conaţionalului său Samy care-l invita la împăcare: „Iar începi?..."

CREDINŢA ÎN GERMANIA ŞI RUSIA. Se cunosc măsurile luate de regimul hitlerist împotriva preoţilor protestanţi şi catolici deopotrivă. Ele au izvorât din prezumptiva incompatibilitate dintre creştinism şi naţional-socialism, incompatibilitate pe care au trâmbiţat-o mai ales ministrul A. Rozenberg şi generalul Ludendorf, profetul neopăgânismului german.

Preoţii însă nu s'au dat bătuţi. Au suferit prigoane şi temniţă. Şi asta era firesc. Dar nu s'au lăsat amăgiţi nici credincioşii; ceea ce e frumos. Dovadă că bisericile din Germania niciodată n'au fost mai pline ca astăzi. Şi ceice umplu bisericile nu sunt de loc adversari ai regimului *politic* hitlerist. Credinţa cere-i mână la biserică protestează numai împotriva tendinţelor naţional-socialismului care vrea să subordoneze pe Dumnezeu lui Hitler. Dumnezeu nu se lasă batjocorit. Rumba religioasă a generalului Ludendorf durează, ca ceealaltă rumbă, un sezon.

Aceleaşi îmbucurătoare constatări le putem face cu privire la situaţia religioasă din Rusia. Bisericile – cari au mai rămas deschise – sunt arhipline şi ele, şi nu de babe sau moşnegi, ci şi de tineretul îndopat până la refuz cu toate doctrinele atee ale bezbojnicilor. Dar nu numai atât. Credincioşii cari năvălesc la slujbe cu o sete nestăpânită înţeleg să şi jertfească pentru bisericile în cari se închină. Jertfesc – din sărăcia lor – bani mulţi. Ceeace înseamnă că academiile ateiste – oricâte ar fi ele – nu vor fi în stare niciodată să izgonească din suflete pe Dumnezeu.

TIRAJUL GAZETELOR. Există un domeniu în care America, ţara întreprinderilor în mare, cedează locul Europei, şi acela e gazetăria. Spre a fi mai precişi trebue să spunem că e vorbă de tirajul gazetelor.

Aşa „New-York Times" are un tiraj de 472.674 de foi; „Herald Tribune" 327.305. Oraşul Chicago are ziarul „Herald" cu un tiraj de 333.352 şi „Tribune" cu 813.027, San-Francisco are pe „Neros" cu 102.532 de exemplare şi „Chronicle" cu 107.414.

Cât pentru ziarele europene, iată tirajul câtorva:

„Le Petit Parisien" (Paris) scoate 1,650.000 de exemplare zilnic; „Völkischer Beobachter" (Berlin) 420.000, „Il Messagero" (Roma) 200.000, „Coriere della Sera" (Milano) 500.000; „Isvestia" (Moscova) 1,600.000, Japonia cu ziarul „Oseka Asahi Shimbun" are un tiraj de 1,350.000 exemplare.

BOXEURI MILIONARI. Nobila artă – boxul – este o îndeletnicire destul de bănoasă uneori – când învingi, bineînţeles. Ea poate aduce nu numai vânătăi şi maxilare avariate, ci şi bani.

Aşa, de exemplu, averea lui Jack Dempsey este evaluată la 50 milioane franci; averea lui Gene Tunney la 45 milioane de franci şi aceea a lui Jack Petersen la 5 milioane „numai"...

Se pare că Tommy Farr a bătut toate recordurile câştigând cu pumnul rotunda sumă de 60 de milioane de franci. Împărţită averea aceasta la capitalul de pumni investiţi, câţi franci vor fi venind de fiecare pumn?...

Un record de sigur: Barba 3·35 m. — mustăţile 1·10 m.

DELA LUME ADUNATE

Viaţa veselă

O VORBĂ DE DUH

Acum aproape un an, Bukarin mare potentat sovietic, astăzi disgraţiat, a făcut o vizită în Franţa, cu care prilej a ţinut o serie de conferinţe ascultate cu viu interes. Au început să circule numai decât din gură în gură câteva vorbe de duh contra ocârmuitorilor sovietici, atribuite lui Bukarin.

Se zice, printre altele, că un prieten i s'ar fi adresat în glumă:

— Când vei murì, voi cere să ţi se conserve creerul în alcool, ca al lui Lenin.

Bukarin a ridicat din umeri surâzând:

— Dacă vei mai avea cât de puţină trecere în momentul acela, i-a răspuns el, cere să i se dea creerul meu lui Stalin, care cam duce lipsă, iar alcoolul lui Rykoff, care nu are niciodată saţiu!

PROFESORUL DISTRAT

— Mi s'a furat o tabacheră de aur din buzunar – spune necăjit dl profesor la poliţie.

— Şi n'aţi simţit, dle profesor, vre-o mână în buzunar? – întreabă poliţistul.

— Ba da! – răspunde profesorul – am simţit o mână, dar credeam că este a mea.

OMUL DATORIEI

Factorul poştal al unui sătişor se îndreaptă către un creştin şi-i zice:

— Să vie Matei a lui Vasile, că are o scrisoare.

— Ei, cum să mai vie, că-i mort de un an.

Factorul ia creionul şi scrie pe dosul scrisoarei: „adresantu mort, refuză primirea".

ÎN TREN

Copilul priveşte pe fereastră şi zice către mamă-sa:

— Mamă, care e numele staţiei care a trecut?

— Mă plictiseşti, de unde vrei să ştiu?

— Vezi, că ţi-am scăpat poşeta acolo.

PE VAPOR

Căpitanul: Da, vaporul face 15 noduri pe oră.

Pasagerul: Şi cine le desface?

RĂU DE GURĂ

— Mi-ar plăcea să port ghete din piele de câne.

— Păi, de ce nu umbli desculţ?!

DE-ALE COPIILOR

— Şi tatăl tău a început să lucreze?

— Da, Doamnă! E şi în grevă de eri.

*

— Aşa de puţină dulceaţă pentru mine?

— Dar nu e pentru tine, e pentru Nicuşor.

— Aşa de multă?

NAS DE ŢINE UMBRĂ

Vara. Soarele arde cumplit. Un băeţaş cum sunt mulţi pe trotoarele oraşelor mari se 'nvârte printre trecători, culege capete de ţigări pe cari le aprinde şi le fumează şi se pomeneşte deodată în faţa unui individ cu un nas... dar un nas să pună pe gânduri şi pe vestitul Tănase.

— Uite, dom'le nas, ce mai nas! strigă puştiul trecând pe trotuarul celălalt, de unde continuă:

— S'a 'nvârtit cetăţeanul! N'are decât să se 'ntoarcă cu nasul la soare şi-i la umbră din cap până la picioare.

LA ŞCOALĂ

Profesorul către elevul Gică, de 10 ani:

— Carnea vitelor se mănâncă. Dar cu oasele ce se face?

— Oasele se pun pe marginea farfuriei, răspunse Gică foarte liniştit.

DELA AVIAŢIA MILITARĂ

Sergentul învaţă pe recruţi: „Când săriţi din avion număraţi până la trei, trageţi sfoara, paraşuta se deschide şi plutiţi spre pământ ca o pasăre. Dacă paraşuta nu se deschide, mi-o aduceţi mie să vă dau alta, nouă. ...Aţi înţeles, bă?

RISIPITOARE

— E ceva cumplit: nevasta mea, abia se face ziuă, şi-mi cere bani, iar seara tot bani!

— Pe ce-i risipeşte?

— Nu ştiu, fiindcă... nu-i dau niciodată.

MAI ABITIR

— Bătrânul acela a încăruntit în serviciul meu.

— Asta nu-i nimic! Am eu o dactilografă, care a devenit pe rând blondă, brună şi roşcată!

LA FOTOGRAF

Mama: Cât ceri să-mi fotografiezi copiii?

Fotograful: 150 Lei de duzină.

Mama: Atunci să mai aşteptăm, deocamdată n'am decât zece.

Pentru abonații noștri

Apropiindu-se sfârșitul anului, numărul viitor al revistei noastre îl vom trimite cu ramburs tuturor acelor abonați, cari nu și-au achitat abonamentul pe anul 1937.

Restanțierii „Vieții Ilustrate" sunt rugați să nu se supere, căci nu din vina noastră suntem siliți să recurgem la această modalitate pentru a ne încasa abonamentul și a ne acoperì marile cheltuieli împreunate cu tipărirea revistei.

Administrația „VIEȚII ILUSTRATE"

VIAȚA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE

APARE LUNAR

ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI. PE O JUMĂTATE AN 100 LEI. UN NUMAR 20 LEI

REDACȚIA: CLUJ, EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

ADMINISTRAȚIA: CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAȚA CUZA VODĂ 6

—o-o—

Pentru abonați

Dacă nu găsiți revista la librăria dela care ați cumpărat-o până acuma, adresați-Vă direct administrației. Pentrucă nu mai trimitem revista librăriilor cari nu-și achită datoria față de noi.

—o-o—

Nu uitați să Vă înoiți abonamentul la „Viața Ilustrată" și să recomandați revista prietinilor și cunoscuților D-Voastră. „Viața Ilustrată" este unica revistă de familie, care duce în casa Românului lumină pentru suflet și desfătare pentru ochi.

TIPARUL TIPOGRAFIEI EPARHIEI ORT. ROM. CLUJ

ÎN ACEST NUMĂR:

o-o

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugați să-și trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeț, pe o singură pagină a hârtiei. Întrucât e posibil dorim ilustrații (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesități tehnice, nu de alte considerații. - Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Primim spre publicare cronici despre evenimentele culturale și sociale din oricare parte a țării. Aceste cronici trebue să fie însă însoțite de fotografii.